

ሐዚ ኸ ናበይ?

ወቕታዊ ፖለቲካዊ ኩነታት

GT ካብ መቐለ

ነሐሴ/2010

ወቅታዊ ፖለቲካዊ ኩነታት	1
1. መጻተዊ.....	1
1.2 ሐዘ ዘሎ ሃገራዊ ኹነታት.....	3
1.3 ምንጭን ትሕስቶን ሃገራዊ ፖለቲካዊ ኹነታት.....	4
1.4 ፅግዕተኛ ሓይልታት ዝጥቀሙሎም ስልታታትን ስትራቴጂካውን ታክቲካውን ማሓዙቶምን.....	8
1.5 ቀፀልቲ ዕላማታትን ሽቶታትን እዚ ፅግዕተኛ ሓይሊ.....	16
2 ኣብ ትግራይ ዘሎ ፖለቲካዊ ኹነታትን ትርጉሙን.....	19
2.1. ተደጋጋሚ ገምጋምን ውዕኢቱን.....	19
3. ሐዘ ዘሎ ናይ ሓይልታት ኣሰላልፋ ሚዛን ገምጋም.....	22
4. ድኽመትን ጥንካረን እቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ (ፀላኢ).....	23
4.1. ጥንካረ.....	23
4.2. ደካማ ጎንታት እዚ ሓይሊ.....	31
5. ቀፃሊ ኣንፈታትን መቃለሲ ስልታታትን.....	33
5.1. ናይ ህዝቢ እምብተኛነት ማእኸል ዝገበረ ቃልሲ ምውላዕ.....	34
5.2. ብጣዕሚ ጠንካራ ናይ ፀጥታ ሓይሊ ምውዳብ.....	34
5.3. ኣብ ቃልሲ ዝተመሰረተ ሓድነት ምጥንኻር	35
5.4. ናይ ህዝቢ ሕቶ ቅድሚያ ሂብካ ምስራሕ.....	35
5.5. እቶም ብናይ ፌደራል መንግስቲ ዝተፈናቐሉ መሪሕነት ዓቕሞም ፀንቂቀካ ምጥቃም	36
6. ሓይልኻ ናይ ምትእኸኻብ መን ቀደመ ጉያ.....	39
7. መጠቓለሊ.....	40

ወቅታዊ ፖለቲካዊ ኩነታት

1. መጻተዊ

ህወሓት በቲ ንፁር መስመሩን ነዚ መስመር ናይ ምፍፃም ድልዱል እቕሙን ልምዓት፣ ንቐፃሊ መሰረት ዘንፅፍ ዲሞክራሲያዊ ስርዓትን ብተነፃፃሪ ዝተረጋገአ ሰላምን ኣብ ትግራይን ከምኡ እውን ብሃገር ደረጃ ንክረጋገፅ ናይ ባዕሉ ተራ ተፃዊቱ እዩ። ይኹን እምበር እዚ ፀቡቕ ተበግሶን ጅግርታትን ኣብ ዝሓለፉ 5^ተ ዓመታት ብፍላይ ኣብዘም 3 ናይ ቀረባ ዓመታት እቶም ለውጥታት ምቕፃል እናኣበዩ ኣብ ገለገሊኡ እውን ግድድ ብዝበለ መልክዑ ክሳብ ንድሕሪት ምምላስን ደውታን እናጋጠመ መፂኡ እዩ። ህወሓት ከም ክልል ይኹን ኢህወደግ ከም ሃገር ዋላ ኣቐዲምካ ኣብ ኩሎም እቶም ፀገማት፣ መበገሲኦምን ትሕስተኦምን ተመሳሳሊ ኣረዳዳኣ እንተዘይነበረ እቲ ቐንዲ ፍልፍሉ ግን ፖለቲካዊ ሕመቕ ከም ዝኾነን እቲ ላዕለዋይ መሪሕነት ከን ናይቲ ሕመቓት መግለፂ ጫፍ ከም ዝነበረን ናብ ሓደ ምርድዳእ እናተበፀሐ መፂኡ እዩ።

ከም ህወሓት ገሊኦም መግለፅታትን ባህርታትን እቶም ሕመቓትን ድኸመታትን ንንውሕ ዝበለ ግዜ ዝነበሩን ገሊኦም በቲ ወቅታዊ መደባት ገሊኦም ካን በቲ ዝነበረ ብተነፃፃሪ ዝሓሸ ፖለቲካዊ መፍትሒ ዘቐድም ናይ ቃልሲ ስልቲ እናተሸፈኑን እናተግብሉን ነቲ ናይ ህንፃት ዲሞክራሲን ልምዓትን ዕንቅፋት ክሳብ ዝኸውን ከምቲ ናይ ሓዚ ደረጃ ዝበፀሐሉ ኹነታት ኣይተፈጠረን። በዙይ መሰረት እውን እቶም ፀገማት ካብ 2004 ዓ/ም ብጣዕሚ ጎሊሆም እናተርኣዩ እንተነበሩ እውን ኣብ ዕምቆቶምን ትሕስተኦምን ይኹን መፍትሒኦም ኣብ ሓደ ምርድዳእ ዝተበፀሐሎም ኣይነበሩን። ዕግበት ዝዓበሎን ብተራ ሽቶን ፍፃመን ናይ መደባት ኣፈፃፀማ ፀገም ገይርካ ብምርዳእ ነዙይ ኣዕምቕ ኣቢሎም ንዘልዕሉ ዓወት ከምዘይረኣዩምን ካብ ውልቀ ስሚዕትን ድልዎትን እናተበገስካ ዝዋሃብ ናይ መፅልመቲ ሪኢቶን እምነትን እናተገበረ መልሲ ክዋሃብን ሓሳባት ክጭፍለቑን እናተገበረ መፂኡ እዩ።

እዙይ እውን ክሳብ መበል 12 ውደባዊ ጉባኤ ቐፂሊ እዩ። ይኹን እምበር ኣፍቲ ባይታ ዘሎ ጭቡጥ ሓቂ ሓቢእኻ ዝሕባእ ብዘይምንባሩ ኣብቲ ጉባኤ ከፍቲ ጉባኤተኛ ጥንኸር ዝበለ መረረት ዝተሓወሶ ገምጋማትን ሪኢቶታትን እናቐረበ ብምምፅኡ በቲ ናይ ጉባኤ ኣንፈት መሰረት ናብ ዕሙቕ ዝበለ ገምጋማት ታኣትዩ እዩ። ይኹን እምበር እቲ ገምጋም ትሕስተኦን ምንጭን እቲ ፖለቲካዊ ሕመቕ ካብ መሰረቱ ዝፈትሕ ብዘይምንባሩ ዳግም ደጊሱ ናብ ናይ 2009 ዓ/ም ብዕምቆት ምህዳስ ታኣትዩ።

ኮይኑ ግና ንሱ እውን ነቲ ፀገም ካብ ምግዳድ ሓሊፉ ዘምፀኦ ለውጢ ኣይነበረን። እቲ ፀገም እናተጋደደ ኣብ ታሪኽ ህወሓት ተራኣዩ ብዘይፍለጥ መልክፁ ህዝቢ ብስእነት ዕፋፍን ስልጡን ግልጋሎት ዝማረረሉን ብስእነት ፍትሕን ልምዕትን ምስ ውድቡን መንግስቱን ዝፈላለየሉ፣ ኣመራርሓ ንባዕሉ መትካላዊ ርክቡን ሓድነቱን ተሸርሺፋ ናብ ደንበ ሕሽክርናን በለፅን ገሊኡ እውን ናብ ተስፋ ምቁራፅን ኣምራሑ ደውታ እናተፈጠረ መጊኡ ብዕምቆት ናይ ምህዳስ ዕላማ በርዒኑ ናብ ዳግም ብዕምቆት ምህዳስ ምእታውና ዝፍለጥ እዩ።

እቲ ዳግም ብዕምቆት ምህዳስ ብተነፃፃሪ ሰባት ተሓተቲ ኣብ ምግባርን ናብ ምቕፅፃዕ ኣብ ምስግጋርን ዝሓሸ ኾይኑ እቲ ፀገም እናተኣጀለ ዝመፀን ዝበዝሕ ግዜ እቲ ገምጋም ኣብ ቁምን በቐልን ምትህልላኻን ዘተኮረ ብምንባሩ ሐዚ እውን ነቲ ናይ ውድብ ዕላማ ዝበለፀ ኣጠናኽሩ ንድሕሪት ብዘይምለሰሉ መንገዲ ተፈጊሙ እዩ ክበሃል ኣይክእልን። ሐዚ እውን ኣፍቲ ገምጋም ተቆሪፁ ወይ ኣምሊጡ ዝተረፈ ናይ ድሕረት ሓይሊ ኣሎ። እዚ ሓይሊ ናይ ድሕረት መሳርሒኡን ውዳብኡን ኣብ ምጥንኻር ከም ዘሎ ዝረኣየሉ ኹነታት እዩ ዘሎ። በቲ ካሊእ ገፅ ከዓ በቲ ዝተገበረ ገምጋም ካብ ናይዞም ክልተ ናይ ድሕረት ሓይልታት ፍቓድን ድልየትን ወፃኢ ናብ ስልጣን ዝመፀ ብተነፃፃሪ ለውጢ ከምፅእ ደፋእፋእ ዝብል ሓይሊ ኣሎ።

ይኹን እምበር ሐዚ እውን በዞም ተቆሪፃም ዝተረፉ ናይ ድሕረት ሓይልታትን ናይ ድሕረት መሳርሒታቶምን ድፍኢትን ጎንፅን ብቐሊሉ ተደፊኡ ካብ ፀወታ ወፃኢ ክኾነሉ ዝክእል ዕድል ሰፊሕ ኾይኑ ይቕፅል ኣሎ። ካብ ኩሎም ስጋኣታቱ ንምዳሓን ስልጣን ከም ብሕታዊ መፍትሒ ገይሩ ዝወሰድ ሓይሊ ድሕሪ እዚ ብዕምቆት ምህዳስ እውን ናብዞም ናይ ፓለቲካ ሕመቓት ይኣቱ ምህላው ምልክታት ይርኣዩ ኣለው። እዚ ተግባር ንሓደን ንሓዋሩን ጠቓሊሉ ንውድብ ዘፍርስን ዳግም ናይ ምፅራይ ዕድል ዘፀልምትን ስለ ዝኾነ ብጥንቃቄ ምክትታት የድሊ።

ስለ ዝኾነ እዚ ሓፂር ፅሑፍ ኩሉ ነገር ንምግምጋም እንተይኮነስ እዞም ዝረኣዩ ዘለው ዝንባለታት ዳህሲስካ እንታይ ከም ዝመስል ብምቕማጥ ምክትታል ክግበረሉ ንዝምልከቶ ኣካል ሓበሬታ ንምህብ ዝግለመ እዩ። እቲ ሃገራዊ ኩነታት እውን ዝፍለጥ እካ እንተኾነ ኩሉና ኣእጃምና ዝኻኣልናዮ ክነብርክትን ተደሚሩ ዓብዪ ዓቕሚ ክኸውን ይክእል እዩ ካብ ዝብል ተበጊሶ ዝመስለንን ብዝርደኣንን ከቐምጦ ፊቲነ ኣለኹ። በዙይ መሰረት እውን መጀመርታ እቲ ሃገራዊ ኹነታት ኣሕፅር ኣብልካ ብዝንባለ ደረጃ ንህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ብዘለዎ ትርጉም

ንምድህሳስ ፈቲነ እየ። ቀጺሉ እውን ሐዘ ኣብ ትግራይ ዘሎ ፓለቲካዊ ኹነታት ብኣንጻር እዞም ሓይልታት ኣብ ምንታይ ኩነታት ከም ዘሎ ብዝንባለ ደረጃ ንምቕማጥ ተሞኪሩ እዩ። ኣብ መወዳእታ ቀፃሊ ትኩረት ዝሓቱ ናይ ጥንቃቄ ስጉምታታትን ክንክተሎ ዝግባእ ናይ ቃልሲ ስልትን ንምሕባር ተፈቲኑ ኣሎ።

1. ሐዘ ዘሎ ሃገራዊ ኹነታት

ኣብዚ ሐዘ እዋን በቢ ማዓልቱ ዝቀያየር፣ ንክትግምቶ ዘፀግምን ብጣዕሚ ስልጡን ተጅሳሓይን ፓለቲካዊ ኹነታት ምህላው ኩላትና እንረዳደኣሉ ሓቂ እዩ። እዙይ ንምንታይ ኾይኑ? ብስሩኽ ሓዱሽ ፓለቲካዊ ናይ ሓይልታት ኣሰላልፋ ድዩ ተፈጠሩስ ዝነበረ? ኣብ እዋን ታሃድሶ ካብ ዝተነፀሩ ፈተናታት እቲ ወያኔ ዲሞክራሲ ድዩም ከ? ከመይከ ንቃለሶምን ንምክቶምን? እዙይ ንምግባር ከ ግዜ ኣሎና ዶ? ዝብል ዝርዝር ኣቢልካ ንምርኣይ ሰፊሕ እዋን፣ ዓሚቕ ፓለቲካዊ ተመኩሮን ሰፋሕቲ ናይ ፓለቲካ ስነዳትን ዝሓተካ ስለ ዝኾነ ዕላማ እዚ ፅሑፍ እዞም ሕቶታት ንምምላስ ኣይኮነን። ይኹን እምበር ህልው ኹነታት ፓለቲካ ትግራይ ብሓፈሻ ህልው ኹነታት ህወሓት ከፍ ብፍላይ ንምራኣይ ግን ከፍቲ ናይ ሃገር ኩነታት ነጺልካ ምርኣይ ስለ ዘይከኣል ነቲ ናይ ትግራይ ኩነታት ብዘለዎ ዝምድናን ትርጉምን ብዝጥዕም ጥራሕ ኣሕፅረ ኣቢልካ ምራኣይ የድሊ። በዙይ መሰረት እቲ ሐዘ ኣብ ሃገርና ዘሎ ፓለቲካዊ ኹነታት ፍልፍሉን ትሕዝትኡን እንታይ ከም ዝምስል፣ ኣብዚ ፓለቲካዊ ኹነታት ዘለው ተዋሳኔቲ ሓይልታትን ብፅሑቶምን ከምኡ እውን ዝጥቀምሉ ዘለው ፓለቲካዊ ስልትታትን እዙይ ምስ ወድዓዊ ፓለቲካዊ ኩነታት ህወሓት ዘለዎ ምትእስሳርን ሕፅር ብዝብለ መልክዑ ከም ዝስዕብ ተዳህሲሱ ቀሪቡ ኣሎ።

1.1. ምንጭን ትሕስቶን ሃገራዊ ፓለቲካዊ ኹነታት

እቲ ሐዘ ኣብ ሃገርና ኣጋጢሙ ዘሎ ፓለቲካዊ ኹነታት ምንጭ ይኹን ትሕዝትኡ እንትረኣ ንህወሓት ይኹን ንኢህወደግ ኣብ ተሃድሶ እዋን ዘነፀርናዩ ወያኔ ዲሞክራሲ ስርዓትናን ከይዲ ህንፀቱን ፈተናታቱን ዝፍለ ነገር የብሉን። እቲ ሐዘ ኣጋጢሙ ዘሎ ፈተና ኣብ ተሃድሶ እዋን ዘነፀርናዩ ወያኔ ዲሞክራሲያዊ ስርዓትና ብናይ ግዜ የለን ስምዒት ተሃኒፀ ከብ ናይ ድኽነትን ድሕረትን መደራጉሕ ፍጥነት ብዝብለፀ ጉይና ክንምልጥን ናብ ዘይቅልበሰሉ ደረጃ ክነብፀሖን ከም ዝግባእ ተነጺሩ ዝሓደረ ጉዳይ እዩ። እንተዘይኾይኑ ፀቢብነትን ትምክሕትን ናይ ስርዓትና ሓደጋ ከም ዝኾነን እዙይ ከፍ ህልኽካ ዘውድእን መሪርን ቃልሲ ዝሓትት ጉዕዞ ከም ዝኾውን ብተደጋጋሚ ዝተዘራረብናሉን እንፈልጦን ጉዳይ እዩ። እዙይ እንተይኮነ እንተተሪፉ መንገዲ

ትምክሕቲ ይኹን መንገዲ ፀቢብነት መንገዲ ጥፍአት፣ መንገዲ ህልቂትን ምብትታንን ኣርሚኔድኦ ከም ዝኮነ እውን ከምኡ።

ስለ ዝኮነ እዚ ሓደጋ ንምቅላስ ጠንካራ ፓለቲካዊ ውሽጠ ውድብ ዲሞክራሲ እናጠናኸርካ በዙይ ኣቢልካ ዝተወደበ ናይ ሓፋሽ ምንቅስቃስ ብምውላዕ ኣብቲ ውድብ ረመፅ ቃልሲ እናፈርካ ክምራሕ ኣለዎ ። እንተዘይኾይኑ ግን ኣብ ርእሰ ማልነት ወይ ነፃ ዕዳጋ ስረዓት ወያኔ ሓይሊ ካብ መደቡ ወይ ደርባዊ መበቆሉ ወፃኢ መጉዚት ኮይኑ ኣብ ዝሰርሐሉ ቃልሲ ብምጅኑ መሪሕነትና በስቢሱ ናይቲ ሕመቅ ጫፍ ኮይኑ ናብ ገዛኢ ደርቢ ተቀይሩ እቲ ስርዓት ክዳኸምን ኣሉ እውን ክፈርስን ከም ዝክእል ናይ ብዙሓት ሃገራት ተመኲሮ ተሓዊስዎ ብዝርዝር ተገምጊሙን ተተንቲኑን ዝሓደረ ጉዳይ እዩ።

ስለ ዝኾነ እቲ ሓዚ ኣጋጠሙ ዘሎ ፓለቲካዊ ኹነታት ይኹን ናይ ሓይልታት ኣሰላልፋን መስተጋብርን ምንጭን ትሕዝትኡን እንትረእ ካብዚ መሰረታዊ ሓሳብ ዝብገስን ናይ ታክቲክ እንተዘይኾይኑ ናይ ስተራቴጂ ኣይፈላለይ ዘይብሉን እዩ። እቲ ፀገም ብ1993 ዓ/ም ብዝተወሰነ መልክዑ ተንፀባሪቁ ብፍላይ 1997 ዓ/ም ኣዕርዮ ተጠናኪሩ ወፃኡ ብፓለቲካዊ ቃልሲ እናተሳፃረ መጊኡ እዩ። ሓዚ ከዓ ንወያኔ ዲሞክራሲ ብምድኻም ናብ ስዕረት ኣፍ ደገ ኣብጊሕዎ ይርከብ።

ብፍላይ ድሕሪ 2006 ዓ/ም ኣብ ውሽጢ ቢሄራዊ ውድባት ይኹን ኣብ ውሽጢ ኢህወዴግ ፓለቲካዊ ቃልሲ እናተዳኸመ ብፍላይ እቲ ላዕለዎይ ኣመራርሓ ዳርጋ ሓታቲ ናብ ዘይብሉን ናይ ሕጊ ልዕልና ኣብዘይክበረሉን ደረጃ በጊሑ እዩ። እዙይ ድማ ዝተሓሸከረን ዝዋጠየን ተጠቃሚ ዝኾነሉ፣ ዝተቃለሰን ዝመሰሎ ዝተዛረበን ዝጥቀሱን መቃለሲ ቦታ ዝስእነሉን ናይ በለፅን ፀረ-ዲሞክራሲን ደረት እናተፈጠረ እዙይ ዳርጋ ስርዓት (system) እናኮነ ከይዱ ኸይዱ ኣመራርሓ ውድብ ናብ መሳፍንትን ኣምባ ገናናትን እናተቐየሩ ዝመፅሉ ስሉጥ ለውጢ እዩ ተኸይዱ። እዙይ ከዓ ተመሊሱ ክራይ ኣካብነት ብፀሓይ ቀትሪ ዝኮነሉ፣ ኮንትራቲንድ፣ ምስ ሰብ ሃፍቲ እናተመሳጠርካ ዘይግባኣካ ረብሓ ክትረክብን ብስልጣንካ ክትጥቀምን ዝገብር ባህሊ ኣመራርሓ እናኾነ ካብ ላዕሊ ጀሚሩ ብነፃ ቀረፅን ግብርን ክሳብ ናይ ጣብያ መለለይ መንነት መታወቅያ ብዘይ ገንዘብ (ጉቦ) ክትፍፀመሉ ኣብዘይትኸእለሉ ደረጃ በጊሑ።

እዙይ እውን ሓደ ግዜ ናብ ስልጣን እንተወፅእኻ ሰራሕ ኣይትሰራሕ ብዘየግድስ ድላይኽ ገይርካ እትሓደረሉ፣ ስልጣን ካብ ገበን ነፃ እትኮነሉ፣ ናይ ሃፍትን ምቛትን ምንጪ ኾይኑ ስረዓት

ተሓታትነትን ናይ ሕጊ ልዕልነት ጠፊኡ ብሚድያ እንዛረቦን ብተግባር እንፍፅሞን ብጣዕሚ ዝተፈላለዩ እናኮመ ፣ ናይ ልምዓት ነገሮጀክትታት እናተጓተቱን ብፀሓይ ቀትሪ እናተዘረፉን ምራኣይ ዝተለመደ ባህሊ ኣመራርሓን ኣባልን እናኮነ መጻኢ። በዚ ምክንያት ህዝቢ ፍትሒ ክስእን፣ ብደለልትን ተበለፅትን ደሙ ተመጢጡ ካብ ልቡ ከማርር፣ ዓኽ እንትፍ ኢሉ ክፀልኣና ገይሩ። እዙይ ዝወለዶ ካብ 2007 ዓ/ም ጀሚሩ ብፍላይ ኣብ ኦሮሚያን ኣምሓራን ብዝተወደበን ዝተበተነን መልክዑ ተኸታተልቲ ዓመፃትን ተቋውሞታትን ሕቶ ልምዓት፣ ፍትሕን ዲሞክራሲን ኣልዒሉ ሃገርና ኣብዘም ዝሓለፈ 3^ተ ዓመታት ስልፍን ዓመፅን ዘይፍለያ ሃገር እናኮነት መጻኢ።

እቲ በቢ ክልሉ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ነዚ ፀገም ክፈትሕ እየ ኢሉ ተደጋጋሚ ናይ ተሃድሶ መድረኻት እንተገበረ እውን እዙይ ክገበረሉ ዝኸእል ባይታ ይኹን ቆመና ኣብ ዝተመንጠለሉ እዋን ብምንባሩ ሰሙናትን ኣዋርሕን እናበልፀ እንተተኣከበ እውን ነቲ ፀገም ብኸልተ ዝተፈላለዩ መንገድታት እዩ ክፈትሖ መኩሩ። እቲ ሓይሊ እዚ ሓይሊ ካብ ስልጣን እንተለቂቑ ካብ ስልጣን ዝርከብ ጥቅምታት ክስእን ጥራይ እንተይኮነስ ድሕሪ እዙይ ዝመፅእ ተሓታትነት ክቅበል ደርባዊ መበቆሉን ፓለቲካዊ ባህሪኡን ስለ ዘይፈቕደሉ ዘለዎ ኣመራጺ ነዙይ ዕንቃፋት ዝኮኖ ተረፍ መረፍ ብተነፃፃሪ ነቲ ወያኔ ዲሞክራሲያዊ ሓይሊ ዝተፈላለዩ ሰያሚታት እናለጥፍካ ካብ ህዝቢ ክንፀልን ብዝተፈላለዩ ከም ኣምባ ሰደርነታት ዝበሉ ሓላፍነታት እናሃብካ ካብ ቀረባ ቃልሲ ዝርሓቐሉ ኹነታት ብምምቕቓው ኣቢልካ እዩ ተቓርኖታት ንምፍታሕ ተመኪሩ። እዙይ ምሰገበርካ እውን እቲ ፀገም ክፍታሕ ስለ ዘይኸእል ልምዓትን ሰናይ ምምሕዳርን ሲኢኑ ኣብ ኣደባባይ ዝተሰለፈ ህዝቢ ነዚ ፀገም ተረዲኡ ነዚ ሕቶ ካብ መሰረቱ ዝፍትሕ ቆሞናን ሕሊናን ስለ ዘይብሉ ሕሉፋት ናይ ታሪኽ ተጻሳሕቲ ዝኾኑን ህዝቢ ከደናግሩን ይኸእሉ እዩም ዝበልዎም ናይ ድሕረት ጭርሖታት እናማሃዝካ ውሽጢ ንውሽጢ ናይ ባዕልኻ ማሓውር እናፈጠርካ ኣጃንዳታት እናቐበልካ ናይ ህዝቢ ሕቶ እናምሰልካ ተቋውምታት ክላፃሉ፣ ህዝቢ ናይ ባዕሉ ዝግልገለሎም መሰረት ልምዓት ከዕኑ፣ ናይ ውልቀ ሰብ ሃፍትን ንብረትን ክወርር፣ ካብ ባንኪ ልቓሕ ዝተሃነፀ መሰረተ ልምዓት ከዕኑ፣ ናይ ባንዴራ ሕቶ፣ ናይ ቢሄር ሕቶ፣ ናይ ማንነት ሕቶ እናምሰልካ እዩ እቲ ኣጃንዳ መልክዑ ክስሕት እናተገበረ ዝመፀን ዘሎን ።

እዙይ ቀስብቀስ ንወያኔ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት፣ ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ክጣበቕ እዩ፣ ልምዓት ዲሞክራሲ ከረጋገፀልካ እየ ኢሉ ብመረፃ ዝተመረፀ ቢኣዴን ጠቕሊሉ ናብ ትምክሕቲ ሓይሊ እንትቕየር ትማሊ ብመስዋእትነት ህዝብታት ዝተሰፃረ ናይ ሃፀይነት

ግዝአት ናይ ምስፋሕፋሕን ኣፈላላይ ናይ ምጭፍላቅን (Assimilation) ባህሪ ደጊስዎ ናይ ሕሉፍ ስርዓት ዘቐንቅነሉን ናይ ደርጊ ስርዓት ናፍቕት ናይ ዝሓደሮም ዋና መተሓባበርትን መራሕትን ኾይኖም ህዝቢ ክበርስ ዘርኢ ናይ ምጥፋእ ኣዋጅ ኣዊጅም ይርከቡ። ኣ/ያ ብደም ኣጠልቂዮም ትውልዲ ዘብረሱ ወኪል ጥፋአትን ጭቆናን ዋና መሳርሕቲ ገይሩ ኣጃንዳኹም ከይሳኻዕ ህወሓት እዩ ፀላኢኹም፤ ህወሓት ከይጠፈኦ እዚ ኣጃንዳኹም ኣይሳኻዕን ኢሉ ክሳብ ናይ ሃገር ቀዳማይ ሚኒስትርን ምክትል ቀ/ሚኒስትርን ዝኣክል ሓላፍነት ዝተሸከሙ መራሕቲ እውን ታሓቂሶም ናይቲ ዘመቻ መዋፈርቲ ጀነራላት ኮይኖም ኣለው።

ብፍላይ ሕሉፍ ናይ 27 ዓመታት ኣብ ኣምሓራ ዝመፀ ኣወንታዊ ለውጢ ዝሸለምሉ፤ ኣብ ህዝቢ ዝበፀሐ በሰላ ዝሕተትሉ ንሳቶም እናሃለው ነዚ ኹሉ ክሕደት ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን እዩ ምስራሕ ኸለኡና ንዑ ተሓባቢርና ነጥፋኦም ኢሉ ቢኣዴን ወኪሉ ናብ ስልጣን ዝወፀ ሓይሊ ሓዚ ኣባሉን ህዝቡን ረሲዑ ካብ ስልጣን ከይወርድ ክብል ምስ ናይ ትምክሕቲ ሓይሊ ብግልፂ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ፤ ኣብ ልዕሊ ስርዓት ወያኔ ዲሞክራሲ፤ ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ፌደራላዊ ስርዓትን ነዙይ ጠባቓ እዩ ዝብልዎ ህዝቢ ትግራይን ግልፂ ናይ ጥፍአት ኣዋጅ ኣዊጅም ኣለው።

ነዚ ድማ በቲ ሓደ ገፅ መግለፂ ግፍዕታት ናይቲ ሕሉፍ በሰላ ናይ ትምክሕቲ ሓይሊ ሰንሰን ዘበሎም ናይ ፀቢብነት ሓይሊ ትማሊ ከም ዘይተፀየፎን በዚ ግፍዒ ምስዚ ሓይሊ ይኹን ናይዙይ ኣረኣኢ ተሸካሚ ዝብልዎ ምንባር ኣይካኣልን ብዝብል ክሳብ ምንፃል ዝኸይድ ኣጃንዳ ሒይዞም ምፅንሖም ዝፍለጥ እዩ። እዚ ኣካይዳ ዝእርም ፌደራላዊ ስርዓት ተሃኒፀ ንህዝቢ ኦሮሞ ልምዓትን ሰናይ ምምሕዳርን ከረጋግፅ ቃል ኣትዩ ብመረፃ ዝሰፈረ ኣህዴድ ዕላምኡ ክሒዲ ክሳብ ዓንቀሩ እንትብስብስ ልምዓትን ሰናይ ምምሕዳርን ምርግጋፅ ኣብይዎ ኦሮሚያ ብፃሓይ ቀትሪ ሃፍቲ ዝዘረፈሉን ብዘይ ግቦ ዘይሰረሐሉን ክልል ኾይኑ ናይ ህዝቢ ቁጠፀ እንትፍጠር እዙይ ክምልሰሉ ዝኸእል ድልውነት ይኹን ናይ ሞራል ብቕዓት ስለ ዘይብሉ ኣጃንዳ ህዝቢ ኦሮም ብምቕያር ህዝቢ ኦሮሞ ዘይሓለፈልካ ብምኸንያት ፀቕጥን ልዕልናን ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን እዩ ኢሉ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይን ውድቡ ህወሓትን ክዘምት ኣላዓዲሉን መሪሑን።

እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ግን ሓይሊ ትምክሕቲ ናይ ቢሄርን ሃይማኖትን ኣፈላላይ ክርኢ ዘይደሊ ክርስትና ሃይማኖት ማእኸል ገይሩ ናይ ትማሊ ብስም ናይ ኣምሓራ ናይ ግዝአትን ፓለቲካን ዓብላልነት ክምለሰ ዝፅዕር ሓይሊ ናይ ቃልሲ ስትራቴጅካዊ ፈታዊ ገይርካ ናይ ህዝቢ ሕቶ

ንምድፋን ምምካር ዝግበር ባዕሪ እዞም ኣካላት ኣብ ስልጣን ንምፅናሕ ዝገብርዎ ግዝያዊ ዕርቂ ምኃኑ ርዳኦ እዩ። ስርዓት ከም ስርዓት ናይ ታሪኽ ተቃርኖ ዘለዎም፣ ናይ ስርዓትን ቃልሲ ስልትን ይኹን ዕላማ ናይቲ ሓደ ዓወት ናይቲ ኻሊኦ ውድቀት ከምኡ እውን ኣብቲ ሓደ ዝተፈጠረ ናይ ታሪኽ በሰላን ቅሬታን ናይቲ ኻሊኦ ናይ ጀግንነትን ዓወትን ቅርሲ ገይሮም ኣብ ዝሪኡ ፍፁም ናይ ፓለቲካዊ ተቃርኖ ሓውን ሓሰርን ዝኮኑ ሓይልታት ናይ ፀለእያይ ፀላኢ ፈታውያይ ብዝብል ኣምር ናይ ወያኔ ዲሞክራሲ ስርዓትን ፌደራላዊ ሕገ መንግስትን ደጀንን ዓንዲ ሕቆን ዝኮነ ህዝቢ ትግራይ ብዘይ ውድብ ኣትሪፍካ ህልውንኡ ንምጥፋእ ግዝያዊ ዕርቂ ኣካይዶም ብዘይዕረፍቲ ይሰርሐሉ ኣለው።

ስለ ዝኾነ እቲ ሐዘ ኣብ ሃገር ንህዝቢ ትግራይን ውድቡ ህወሓትን ህልውንኡ ኣፍሪስካ እቲ ስርዓት ከምድላይካ ንምግባር ዝግብር ኣካይድኡን ሽፋኑን ንህዝቢ ኣምሓራ ይኹን ንህዝቢ ኦሮሞ ተቆርቋሪ እንተመሰለ እውን ናይ ኢህወደግ ናይ ምብስባስ ውድቀት ዝወለዶ ናይ ህዝቢ ሕቶ መልክዑ ብምስሓት ህዝቢ ኣደናጊርካ ኣብ ስልጣን ንምፅናሕ ትሕዝቶን መልክዕን ዘለዎ ናይ ገዛእቲ ደርቢ ባህሪ ምንጪ ዘለዎ እዩ። እቲ ቐንዲ ምንጭን ትሕዝቶን እዙይ እንተኾይኑ ቀፃሊ ዕላምኦምን እዙይ ንምስኻዕ ዝጥቀሙሉ ናይ ነዊሕን ሓፂርን ስልትታትን እንታይ እዩ ዝብል ምርኣይ ነቲ ፀገም ተረዲእኻ ንምቅላስ ስለ ዝሕግዝ ሕፅር ብዝበለ ከም ዝስዕብ ምቕማጥ ይካኣል።

1.2. ፅግዕተኛ ሓይልታት ዝጥቀሙሎም ስልትታትን ስትራቴጅካውን ታክቲካውን ማሓዘቶምን

እዚ ሐዘ ኣብ ሃገር ኣጋጣሙ ዘሎ ፀገም ቀንዲ መበገስኡ ናይ ኣህወዳግ ናይ ምብስባስ ውፅኢት እዩ ኢልና ኣለና። ስለ ዝኾነ ንውለቀ ጥቅምን ክብርን ስልጣን ከም መሳርሒ ብምጥቃም ናይ ህዝቢ ኣጀንዳ ጠንጢኑ ናብ ገዝኢ ደርቢ ተቐይሩ ኣሎ። እዙይ ከይፍለጠሉ እውን ሕሉፍ ታሪኽ እናቆሰቆሰን ዘይተፈጠረ ከም ዝተፈጠረ እናገበረ ኣጀንዳ ህዝቢ መልክዑ ክስሕትን ብትምክሕትን ፀቢብነትን ከምንጠልን ተገይሩ ስርዓትን መንግስታዊ ሓላፍነትን ናይ ውልቀ ሰባት መገልገልን ኮይኑ ኣሎ።

ብግልፂ እውን ናይ ፓለቲካ ሓይልታት ኣሰላልፋ ብዘይፈለ ፈፂሞም ክዕረቁ ዘይኸእሉ ናይ ተቃርኖ ሓይልታት ፀብብቲ፣ ትምክሕቲ ይኹኑ ተረፍ መረፍ ናይ ደርጊ ስርዓት ኣመራርሓታትን ብሓደ ተሰሊፎም ፀላኢ ሃገርን ህዝብን ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ከም ዝኾነ

ይእውጁ አለው። እዙይ ንምስካዕ እውን ብቀጥታን ብተዘዋዋርን ፀላኢኻ ህወሓት ዘምፀኦ ስርዓትን ኣብ ሕሊፍ 27 ዓመታት ብዝመፀ መሪሕነትን ኢኻ ተበዲልካ፤ ንሕና እዙይ ብምቅላስ ህወሓት ነጥፊአልካ ኣለና ኢሎም ይሰብክዎ አለው።

እዙይ ትርጉሙ እንትረኣ ድማ እዞም ሓይልታት ኣብ ክልሎም ዘሎ ናይ ኣመራርሓ፣ ኣወዳድባ፣ ኣሰራርሓን ተወፋይነትን ፀገም ብደርባውን ህዝባውን ዕላማ ቃልሲ ብምክያድ ክፈትሑ ተፈጥራኣዊ ባህሪኦም ስለ ዘይፈቕደሎም ዘለዎም ኣማራጺ በቲ ንግዝኡ ናይ ህዝቢ ስምዒት ዝተናኸፍ ናይ ድሕረት መንገድታት ኣቢልካ ህዝቢ ብፍልይ እቲ ስራሕ ዝሳኣነ መንእሰይ ኣዳናጊርካ ኣብ ናይ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ረብሓታት ዝግብኡ ኣብ ናይ ደንበርን ናይ መንነት ሕቶን ክሸመም ምግባር እዩ። ሐዚ ዝረኣዩ ዘለው ዝንባለታት እውን ንሳቶም እዮም። ብኣህዲድ ስም ዝመፀ ቀ/ሚኒስተር ናይ ውድቡ ኣመራርሓን ኣባልን ብትኸክለኛ መንገዲ ሃኒፁ ኣብ ኦሮሚያ ዘለው ተቓውሞታት፣ ተፃረርቲ ውድባትን ናይ ፓለቲካ ሓይልታትን ብዝፀረዩ ፓለቲካዊ ኣረኣኣያ ነፃርካ ኣሸነፍካ ምውፃእ ከምዘይከኣል ጠንቂቹ ዝተረደኣ ሓይሊ እዩ። በዙይ እውን ልምዓት፣ ሰላምን ዲሞክራሲን ከምፀኣልኩም እየ እናበለ ውሽጢ ንውሽጢ ዓመፅ እናቀስቀሰ ሓደ ግዜ ናይ ቢሄር ጎንፂ፣ ሓደ ግዜ ፀረ-ኢንቨስትመንትን ናይ መንግስቲ ናይ ልምዓትን ግልጋሎት ትካላትን እናዕነወ ካብ ኢ/ያ ክሳብ ወፃኢ ሃገር ዘለው ውልቀ ናይ ሚድያ ተንተንትን ውዳበታትን እናተጠቐመ ሃገርን ክልልን ከይረጋጋእ እናገበረ መጊኡ እዩ። ነዙይ ዘረጋግእ ናይ ፀጥታ ሓይሊ እንትመፅእ እውን ዝተፈላለዩ ኣላማት እናለጠፍካ ክሸማቕቕ፣ ስርዓት ከይኸበር እናተገበረ ውሽጢ ውሽጢ ፀረ-ኢህወደግ ኾይኑ ብሸፋን ግን ኢህአዴግ መሲሎ ብናይ ኦሮሚያ መንእሰይ (ቁሮ) ደም ዝምፀ ግን ናይ ህዝቢ ደም ቁማር ዝተጫወተ በለፀኛ ጉጅለ እዩ። ዝሐሸ ለውጢ ክመፅእ እዩ ኢሎ ዝተፀበየ ህዝቢ ኦሮሞ ሐዚ እውን ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን እዩ ነይሩ ፀላኢ ተባሂሎ በዙይ ክዕሾ ህዝቢ ትግራይ ሕልፊ መስዋእትነት ከፊሎ ሕልፊ ክጥቀም እየ ከይበለ በታ እትበፀሐን ብዓቕሙን ከም ሃገር ክንዲ ዝተቐለሰ እዛ ሃገር በይኑ ይመርሓ ከም ዝነበረ ናይ 27 ዓመታት ውድቀት ኮለይ እቲ በቢ ክልሎም ዘሎ ናይ ጣብያን ቁሸትን ዕለታዊ ናይ መደባት ውድቀት ተሓተቲ እንትገብርዎ ይራኣዩ አለው።

ብዝተወደበ ዓመፅን ዕግርግርን ናይ ህዝቢ ሕቶ ብምድንጋር ብሸፋን ግን ኢህወዲግ ብምምሳል ዝላዓለ ሓላፍነት ብምቁንጣጥ ብናይ ውድብ ኣሰራርሓ ስልጣን ምስተቆፃፀረ ጉጅለ ፀብብቲ ናይ ህወሓት ነባራት ኣመራርሓን ብውድድር ዝተረኸበ ተራ ናይ ሰብ ሞያ ቦታ ብዘመቐ ክባረሩ

ይግበር አሎ። እዚ ሓይሊ ነቲ ይወክሎ እየ ዝበሎ ህዝቢ ፀላኢኻ ህወሓትን አመራርሓኡን እዩ ነይሩ ስለ ዝኮነ እውን ሞገኡ ክህበልካ እየ ብምባል ካብ ናይ ፀጥታ ማሓውር ክሳብ ሰራዊት ምክልኻል ሃገር ፣ ካብ ሓላፍነት ክሳብ ሰብ ሞያ በቢ ማዕልቱ አጃንዳ እናገበርካ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ከዳኸሙን በዙይ ኢቢሎም ስርዓት ክፍርሱን ብዘይ ዕረፍቲ ይሰርሑ አለው።

ንህዝቢ ኦሮሞ ይወክል እየ ኢሉ ናብ ስልጣን እንተወፀ እውን እቲ ዝነበረ ፀገም ኣብ ክንዲ ዝፈትሕ ተጋሩ ዝስርሕዎ ዝበሃል ድኸመታት እንተሃልዩ እናገላህኸን እናደጋገምካን እንተዘይሃልዩ እውን ብምህዞታት እናፈጠርካ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይን ውድቡ ህወሓትን ተኻታታሊ፣ ዝተወደበን ዝተቐናጀውን መጥቃዕቲ ይፍፀም አሎ። እዚ ሓይሊ እዙይ ከምዙይ እናገበረ ኣብ ስልጣን ንክፀንሕ ይኹን ዕደመ ስልጣኑ ንምንዋሕ ካሊእ ዝጥቀመሉ ማላታት አፍቲ ስርዓት ቅሬታ አለዎም ዝባሃሉ ሰባት በወረጦ እናአለሽካ ክውደቡ እናገበርካ ገሊኡ ናይቲ ውድብ ውሳኔ እናሃለወ ናይ ውልቀ መራሒ ለውጢ ብምምሳል እዩ ዝኸየድ ዘሎ። ገለገሊኡ እማ ክሳብ ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ፍፁም ብዝፃረር መልክፁ ተኻሳሕቲ ዝኮኑ ነገራት ኣብ ረሓብን ህልውናን ህዝብን ሃገርን ከቢድ በሰላ ዘብፀሑ ኣካላትን ውለቀ ሰባትን ካብ እስር ክፍትሑ፣ መውዓሊኦም ቤተ መንግስቲ ክኸውን፣ ናይ ቂም በቐልን ሕዳር በሰላን እናልዑሉ ናይ ህዝብን ውድብን ክብሪ ብዝጥሕስ መልክፁ ቀይዲ በተኸ ክኸኑን ክፅንዳሩን እናገበርካ በዙይ ኣቢልካ ናይ ለውጢ ሃወርያ ወይ ናይ ፈጣሪ ልኡኽ መሲልካ ክትረእ እዩ ብዘይ ዕረፍቲ ዝስራሕ ዘሎ። እዙይ እውን ዘይምኸንያታውን ተረጋጊኡ ዘይውስንን ብስሚዕትን ኣጉል ተስፋን ዝሰኸረ ውዳበታት ክህሉ ገበነኛታትን ዝተወደቡ ከተርትን ዝመርሕዎ ድጋፍ ንምፍጣር እዩ ዝስራሕ ዘሎ።

እዙይ እውን ትማሊ ግብረ ራዕዲ ዘተሓባብሩን ዝመርሑን ፣ ብናታቶም ናይ ግብረ ራዕዲ አመራርሓን ልኡኽን ናይ ኣሻሓት ደም ዘፍሰሱን ሂወት ንፁሃት ዘሕለፉን ብሰም ምሕረት እናፈታሕኻ ኣነ እንተወሪደ የለኹምን ስለ ዝኾነ ንዓይ ምሳኣን ማለት ተመሊስካ ብገበን ተሓታቲ ታሓታቲ ምኃን ማለት እዩ ዝብል ራዕዲ እናፈጠርካ ናይ ኣድማን ዓመፅን ጉጅለ ድጋፍ ክህልወካ እዩ ዝስራሕ ዘሎ።

እቲ ካሊእ ሰልቲ ናይዚ ሓይሊ ኣብ ናይ ትምክሕቲ፣ ናይ ደርግን ካልኦት ተረፍ መረፍ ናይ ሕሊፍ ስርዓት ቅሬታት ብገበንን ደም ንፁሃትን ዝተጨማለቐ ከምኡ እውን ሕዳር ዝኻሓነ ቂም ዘለዎም ኣካላትን ውልቀ ሰባትን ብዘይተሓታትነትን ምእኹል ኣሰራርሓን ካብ ናይ ሕጊ ቀይዲ ከምልጡ እናገበርካ በቲ ናይ ትምክሕቲ ሓይሊ ተቀባልነት ክተረክብ ምፅዓርን ከምዘይ ዝበለ

ሓይሊ እናወደብካ ስለጣንካ ዝሕልወልካ ሓይሊ ምጥንኻር እዩ። እዙይ እውን ውሑዳት ሕዳር ቂም ዘለዎም ፅልዋ ፈጠርቲ ውዳቦታትን ነዙይ ዘንቀሳቅሱ ውልቀ ሰባትን ብተዋርድ መሓውርካ ብሰውርን ብግልፅን ብሰም ምድማር ዝብል ፍልስፍና ብስምዒት ዝድግፈካ ሓይሊ ምፍጣር እዩ።

በዙይ ኣቢልካ እውን ክሳብ ወፃኢ ሃገር መሓውር ኣወዳድባ ዘለዎምን ብዝላዓለ ናይ ገንዘብ ሓገዝ ዝተደገፈን ናይ ነፍሱስታንቲዝም እምነት ክሳብ በቢኣብያተ ክርስትያናቱ ስብክት ማእኸላት ብምትእስሳር ናይዚ ሃይማኖት ውፅኢትን ተወካልን ከም ዝኾንካ ገይርካ ምስ ፈጣሪ ብምትእስሳር ብዘይ ምኽንያት ዝድግፍ ሓይሊ ብምፍጣር ኣቢልካ ተቐባልነት ክትረክብ ምፅፃር እዩ። እዙይ ደርጋ ኣብ ዝበዝሕ ከተማ ኣ/አ ዘሎ መንእሰይ ከምኡ እውን ክሳብ ዝተፈላለዩ ኸባብታት ኦሮሚያን ደቡብን ዝኸይድ ኔትወርክ ኣወዳድባ ዘለዎ እዩ። በቲ ካሊእ ገፅ ከፃ ምስቲ ናይ ኣምሓራ ገዛኢ ዝነበረን ምስ ናይ ደርጊ ተረፍ መረፍ ኣብ ውሽጢ ዓድን ወፃኢን ዘለው ሓይልታት ብምቅንጃው ብእኒ ዳኒኤል ክብረትን ሳዓብቲን ዝመሰሉ ናይ ስብክት ክእለትን ወልፍን ዘለዎም ኣክራሪ ማሕበር ቅዱሳን ሓይማኖት ሸፋን ንነዊሕ ግዜ ዝፀንሐ ናይ ስልጣን ፃምእ ዘለዎን ናይ ቀደም ናይ ኣምሓራ ክብርን ግዝኣትን ክምልስ እየ ዝብል ኣብዛ ሃገር ካልኦት ሃይማኖታትን ቢሂራትን እኳ ከም ዘለው ዝረሰፀ ሓይሊ ውዲብካ ህወሓት ንምድኻም ናይ ሞት ሕየት ገይሩ ዝሰርሐ ሓይሊ ምፍጣር እዩ።

እዙይ ስለ ዝኾነ እውን እዩ እቲ ናይ ሃገር ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ከኸበር ኣብ ቅድሚ ተወከልቲ ህዝቢ ቃለ መሓላ ዝፈፀመ ቀ/ ሚኒስትርን ምክትሉን ናይ ኦኖግ፣ ትምክሕትን ናይ ደርጊ ባንዴራታትን ጭርሖታትን ዝሓዙ ክልተ ተፃረርቲ ናይ ፓለቲካ ኣረኣኣያታትን ኣሰላልፋታትን ተሓዋዊሶም ኣብ ኣደባባይ ስርዓት እንትጥሕሱ ስርዓት ምኸባር ዝተሳኣኖ። እዙይ እውን በቲ ሓደ ገፅ ምስዞም ኣባላቲ ጎንፂ ንዘይምፍጣር በቲ ኻሊእ ገፅ ከፃ ነዞም ክልተ ተፃረርቲ ሓይልታት ኣጠዓዒሙ ዝመርሖ ብሕታዊ ክኢላ መራሒ ክትበሃል ንምድላይ ዝዓለመ ስልቲ እዩ።

ኻሊእ ናይዞም ሓይልታት ሰልቲ ምስ ስርዓት ወያኔ ዲሞክራሲ መሰረታዊ ጎንፂ ወይ ፅልኣት ዘለዎም ናይ ወፃኢ ሓይልታት ርክብ ብምፍጣር ናይ ሃገር ረብሓን ክብርን ብዘይግድስ ብናይ ወፃኢ ሓይልታት ብፍላይ ሓያላት ምስ ዝበሃላ ሃገራት ርክብ ብምፍጣር ተፈራሓይን ተኸባራይን መሰልካ ስልጣንካ ምጥንኻር እዩ። ከምቲ ኹልና እንፈልጦ ኣብ እዋን ዝሑል ኩናት ኣብ መንጎ ሕቡራት ሃገራት ፍስያን ኣሜሪካን ተመጣጠኒ ሓይሊ ሚዛን ተፈጠሩ ሃገራት

አብ ክሊ እዚ አሰላልፋ ዝምድናታት ፈጠረን ፀኒሐን እየን። በዙይ እውን አብ ክሊ ስርዓት ነፃ ዕዳጋን ኮምኒዝምን ሪኦተ ዓለም ተሰሊፊን ድሕሪ ምዕናሕ ብሰዕረት ናይቲ ምብራቅ ዓለም ተጠቓሊሉ ናይ ዓለም ሓይሊ ሚዛን አብ ትሕቲ አመሪካ ኮይኑ ናይ ስልጣን ሓይሊ አብ ሓደ ሚዛን ዋልታ ኾይኑ ፀኒሐ እዩ። ድሕሪ ግዜ ግን ካብ ናይ ምዕራባውያን ነፃ ዕዳጋ መንገዲ ወፃኢ ካሊእ መንገዲ ምዕባለን ብልፅግናን የለን ዝበሃል ዝነበረ ፓለቲካል ኢኮኖሚ ቀመር ውድቂ ብምግባር ከም እኒ ቻይና ዝበላ ሃገራት ብልምዓታዊ መንገዲ ስሉጥን ፍታሓውን ልምዓት ምምዝጋብ ጀሚረን ናይ ምዕራባውያን ፓሊሲ ብአንፃ ንናይ አፍሪካ ሃገራት ናይ ውድቀት መንገዲ ከም ዝኾነ እናተረጋገፀ መጊኡ እዩ።

አብ መጨረሻ እውን አመሪካን ሳዓብታን ዝነበረን ናይ ገባራይ ሓዳጋይ ናይ ሓደ ዋልታ ስልጣን ምልክነት እናተሸርሸረ ቻይና ዓባይ ተፋኻኻሪት ናይ ዓለም ኢኮኖሚ ይኹን ከለመዳይ ዓቕሚ ዝፈጠረት ሃገር ኮይና እያ። እዞይ እውን አብ ከምኒ ኢ/ያ ከም ፍልፍል ተመኩሮ ተወሲዱ ንብዙሓት ዓመታት ተሰሪሕሉ ውዕኢታውነቱ ብተግባር ተመኩሩ ፍቱን መድሓኒት ምዃኑ ተረጋገፀ እዩ። እዞይ ድማ በቲ ሓደ ገፅ መሪሕነት መለስ ዜናዊ ብዘይሕንከት አካይዳ ምዕራባውያን ፓሊሲኦምን ግዜ ዝሓለፎን ዝበዝሕ ድኻ ማሕበረሰብ ዘይጠቅምን ከም ዝኾነ መጊቱ የግዳስ ብዲሞክራሲያውን ልምዓታውን መንገዲ ስሉጥ፣ ተኸታታልን ፍታሓውን ልምዓት ምምዝጋብ ከም ዝካኣል አብ ናይ ዓለም አደባባይ ጥሪሖም እትሪፍም እዩ። በቲ ኻሊእ ገፅ ከዓ ኢ/ያ ናይ ሕብረት አፍሪካን ኢጋድን መቐመጥን ምስ ቻይናን ካልኦት ናይ ርሑቕ ምብራቕ ኤስያ ሃገራት ርክብ ብምፍጣራ ንአመሪካን ምዕራባውያንን ንናይ ፓለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያውን ዲፕሎማሲያውን ረብሓ ልዕልናን ክብርን ዘስእን ናይ ዓለም አሰላልፋ ዝቅይርን ስለ ዝነበረ ህራስ ዝኸልኦም ጉዳይ እዩ ነይሩ። በዙይ መሰረት እውን ሓደ ግዜ ብሰባአዊ መሰል፣ ካሊእ ግዜ ብናይ ግዕዝይናን ካሊእ ናይ ዲሞክራሲ ምክንያትን እናተጠቐሙ ስርዓት ከፍርሱ እንተፃፃሩ እውን ብናይ መለስ ዜናዊ ናይ አመራርሓ ጥበብን ብቅዓትን ከይተሰኸፀሎም ፀንሑ እዩ።

እቲ ሓዚ ዝመፀ መሪሕነት እዚ አሰላልፋ ጠንቂቕ ስለ ዝፈልጥ ናብዞም ኣያታቱ ኢድ ብምንሳእ ኩሎም ትካላት ናብ ውልቀ ክዘሩ፣ ብስም ፓለቲካዊ ምሕደራ ምስፋሕ ነዚ ልኡኽ ክፍፀሙ ዝተመልመሉ ከምኒ ኢሳት ፣ አንደርጋቸው ፅጌን ብርሃኑ ነጋን ውዳበታቶምን ምሕረት ክግበረሎምን በዙይ ኣቢሎም ነቲ ስርዓት ከፍርሱን ተደማፅነትን ተሓታትነትን ብዘየንግስ መልክፀ ወንጀለኛታት ክፍትሑ፣ ካልኦት ነቲ ስርዓት ዓንዲ ሑቕ እዮም ዝበሃሉ ከምኒ ናይ

ድህንነት፣ መከላከያ፣ ካልኦት ናይ ፀጥታ ኣካላትን ብዘመቻ ክፈርሱን ዘይምርግጋእ ክፍጠርን ብተለኣኣኻነት ዘገልግል ስማዊ መንግስቲ ይፈጥሩ ኣለው።

ብፍላይ ነዚ ፓለቲካ ኢኮኖሚ ዓንዲ ሑቕ እዩ ዝበሃል ህወሓት ቁልፊ መሪሕነቱን ከምኡ እውን ኣብዙይ ንድርድር ዘይቐርብ እምነት ኣለዎም ዝበሃሉ ናይ ካልኦት ብሄራዊ ውድባት ነባር መሪሕነት ካብ ኣላፍነቶም ከባረሩ ብምግባር ኣቢልካ እዩ ልኡኽ ዝፍፀም ዘሎ። ዕለት 16/10/2010 ዓ/ም ኣብ መሰቀል ኣደባባይ ዝተፈጠረ ግብረ ሽበራ ምክንያት ገይርካ FBI ኣብ ናይ ሃገር ጉዳይ ጣልቃ ከኣቱ ዝተገበረሉ ኣካይዳ፣ ኣንዳርጋቸው ፅጌ ምስተፈትሐ ኣብ እንግሊዝ ኤምባሲ ዝተገበረሉ ኣቀባብላን ሐዚ በቢ ማዓልቱ በዘን ሃገራት ዝዋሃብ ዘሎ ክብርን ናይ ሞሳ መግለፅን ሓደ መበገሲኡ እንታይ ምኻኑ ግሁድ እዩ። እዚ ሓይሊ ብኣያላት ሃገራት ዓለም እውን ዝናኣድ ፓለቲካዊ ዓቕሚ ይኹን ናይ መሪሕነት ለውጢ ከም ዘለዎ ኣምሲሉ ናይ ስነ ልቦና ተፅዕኖን ክብርን ብምርካብ ኣቢልካ ናይ ስልጣን ድልዎትካ ንምጥንኻር እዩ።

እቲ ኻሊእ እዚ ሓይሊ ዝጠቀመሉ ዘሎ ስልቲ ኣጠቓቕማ ሚድያ እዩ። ትማሊ ሚዛናዊ ኣይነበረን፣ ነፃነት ዘይብሉን ናይ መንግስቲ ነፍጽጋንዳ መሳርሒ እዩ ዝበሃል ዝነበረ ሚድያ ሐዚ ካብዙይ ዝገደደ ቤተ መንግስቲ መንበሪኦም ገይሮም ናይ ሓደ ውልቀ ሰብ መሳርሒ ኾይኖም ከገልግሉ ብምግባር ኣቢልካ እዩ ናይ ስነ ልቦና ውግእ ዝካየድ ዘሎ። እዚ ስርዓት ናይ ፓርላማንታዊ ስርዓት ኾይኑ ኣብዚ ውልቀ ሰብ በይኑ ዝሰርሐ ይኹን ዝውስኖ ዘየለ እናሃለወ በይኑ ገባርን ሓዳግን ብምኻኑ ሓደ ሰብ ኣብ 30፣ 60፣ 90፣ 100 ማዓልቲ ዘምፀኦም ታኣምራት ከም ዘለው እናምሰልካ እዙይ እውን ብዝተፈላለዩ ሙሁራት ተቐባልነት ዘለዎ ለውጢ ኣምሲልካ እናቅረብካ ኣብ ኩሎም ሚድያታት እናተቀበልካ ክስበኻን እዚ ሰብ እዚ ምሳኣን እዚ ለውጢ ምስኣን ማዕረ እዩ እናተበሃለ ይዝመረሉ ኣሎ።

ኣብዙይ 2^ተ ጫፋት ዘለውዎ ናይ ነፍጽጋንዳ ስርፀት እዩ ዝካየድ ዘሎ። በቲ ሓደ ገፅ ሕሉፍ ናይ 27 ዓመታት ናይ ጭቆናን ውድቀትን ዘመናት ከም ዝነበሩ ናይ ውልቀ ሰባት ጉዳይ እናምፃእኻ ኣብ ልዕሊ ገበን ገበን እንትሰርሑን ብተፈጥሮ ዝበፅሖም ናይ ኣካል መጉዳእትን ናይ ተፈጥሮ በሰላን ብናይ ፀጥታ ሓይልን ናይ ድህንነት ኣካላትን መጥቓዕቲ ይበፅሖም ከም ዝነበረ፣ ናይ ልምዓት ነፍጽጋንታት ከም ዝተገኙቲ፣ ዝተወደበ ኮንትሮ ባንድን ክራይ ኣካብትን ከምዝነበርን ካልኦት ፀገማትን ከም ዝተፈጠሩ እናምሰልካ ሕሉፍ ጊዜ ክፅላእን ህዝቢ ዘይኮነ ምስሊ ክሕዝን ብምግባር እዩ። በቲ ኻሊእ ገፅ ከዓ ድሕሪ እዚ ውልቀ ሰብ ታኣምር ከም ዝተፈጠረ ገይርካ እዚ ውልቀ መራሒ ፈጣሪ ዝለኣኸ ነብዩ ክሳብ ዝበሃል ዘይምጥኖ ምስሊ

ብምፍጣር ንዙይ ምንካእ ማለት ረብሓ ህዝቢ ይኹን ንፈጣሪ ምንካእ ማለት እዩ ዝብል ምስሊ ምፍጣር እዩ።

ካብዙይ ዝብገስ እውን ሚድያታትን ካልኣት ናይ ልምዓት ስራሕቲ ጠቅሊሎም ገዲፎም ብዛዕባ ውልቀ ሰብ ክሰብኩ እንትውዕሉን እንትሓድሩን በቢ ኸባቢኡ ዘለው ፀገማት ማሕበረሰብ ካዓ ኮነ ተባሂሉ ከይዝገቡ ዝገብር ኣካይዳ እዩ ዝኸየድ ዘሎ። ብዛዕባ ኣብ ሳዑዲ ዓረብ ካሕሳ ዝተውሃቦ ውልቀ ሰብ ተላዒሉ ሚኒስተራትን ጉጅለ ሓኻይምን ተወዲቦም ክሳብ ሳውዲ ዓረብያ ከይዶም እንተምፅእዎንን ስሩዕ ኣቀባብላ እንትገብሩልን ብሚልያናት ወፃኢ ገንዘብ እንትግበረሉን ዘርኢ 2^ተ ሰሙን ሙሉእ ሚድያታት እንትቀበልሉ ርኢና ኢና ። ብኣንፃሩ ድማ ናይ ህወሓት ማእኸላይ ኮሚቴ ውሳኔ፣ ናይ ቤት ምክሪ ትግራይ ውሳኔ ሓሳብ (ressohutson)፣ ልዕሊ 1.8 ሚልየን ህዝቢ ተፈናቂሉ ብዘይመፅለሊ ቀትሪ ፀሓይ ላይቲ ቁሩ እናተፈራረቆ ብጥምየት ሓለንጊ እናተገረፈ ሰማዒ እንትስእን፣ ኣብ ኦሮሚያ ቀታሊኡ ዘይፍለጥ ናይ ኣህዴድ ኣባላትን ኣመራርሓ ፀጥታ ኣካላትን በቢ ማዓልቱ እናተቐተሉ ክሳብ ኣስካሬን ምቅፃል ዝኸይድ ግፍዒ እንትሰራሕ፣ ናይ ደብረማርቆስ ዓመፅን ዕንወትን፣ ኣብ ኦሮሚያ ኣብ ዝተፈላለዩ ኸባብታት ዝነበሩ ናይ ህዝቢ ሕቶታትን ግን ትንፍሽ ኢሉ ዝዛረብ የለን። እዞም ሚድያታት ዘጋውሕዎ ዝኾነ ይኹን ዝነበረ ሕመቕ እውን ንህወሓትን መራሕታን ዝምልከት እምበር ነኻሊእ ኣይምልከትን። ብትኸክል ንዛረቡል እንተዝባሃል እማ ኣብ ልዕሊ ቅማንት ቢሂረሰብን ተጋሩን ዝተፈፀመ ናይ ዘርኢ ምጥፋእ ገበን ከምኡ እውን ኣብ ቤተ ማእሰርቲ ኦሮሚያ ካብ መጥቃዕቲ ክንድሕን ኣሎም ንመንግስቲ ኦሮሚያ ሓደራ ብምግባር ኣብ ቤት ማእሰርቲ ታዓቂቦም ዝነበሩ ብናይ ኦሮሚያ ክልል መራሕቲ ብፀሓይ ቀትሪ ብደዘር ጉድጓድ ተኳዒቱ ብሂወቶም ናፍቲ ጉድጓድ ኣትዮም ክቅበሩ ዝተገበሩ ልዕሊ 100 ሰማልያውን እዩ ክዝረቡሉ ዝግባእ ነይሩ።

እቲ ኻሊእ እዚ ሓይሊ ዝጥቀመሉ ስልቲ ናይ ውሽጢ እምነቶም ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ናይ ሓደ ሳሙና 2^ተ ገፅ እዩም ከም ዘይበሉ ሎሚ ኸዓ ህዝቢ ትግራይን ህወሓትን ዝተፈላለዩ ከም ዝኾኑን ህዝቢ ትግራይ ካብ ህወሓት ድኸነት እምበር ለውጢ ከምዘየትረፈን ህወሓት መስዋእቲ ህዝቢ ትግራይ ከም ዝረሰፀን ገይርካ ካብ ብሚስጥር ውሽጢ ንውሽጢ ክሳብ ቤት ምክሪ ብግልፂ ደጋጊምካ ብምዝራብ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ክሰርፅ ምግባር እዩ። ኣብ ዝተረኸበ ኸሎም መድረኻትን ኣጋጣምታትን ህወሓትን መራሕታን ናይ ኮንትሮባንድ፣ ክራይ ኣካብነት ካልታት ሕመቃትን ወስልቲ ገይርካ ምሕላፍ። ናይ ቀትሪ ኣዘብእ፣ ቁማርተኛታት፣ ገንዘብ ንወፃኢ ዘህድሙን እዙይ ከይኣክል እውን ተንኮላትን ሸፈጣትን እናሸረቡ ከም ዝውዕሉ ብስምን ወርቅን

ስውር አምሲልካ ግን ንመን ምዃኑ ማንም ከም ዝርድኦ ገይርካ ምቅረብ። ከምኡ እውን ህዝቢ ትግራይን ህወሓትን ኣብ ናይ ኢ/ያ ታሪኽን ጉዕዞን ዝለዓለ ናይ ታሪኽ ብራኽን ብፅሒትን ዝነበሮም ምዃኑን ኣብ ልዕሊ ስርዓት ደርጊ ዝተገበረ ተጋድሎን ነዙይ ንምምራሕ ዝተፈፀመ ታሪኽን ናይ ዙይ ውፅኢት ዝኮነ መሪሕ ውድቡን ተወሳኺ ኣብ ከይዲ ዝተሰርሐ ታሪኽ ምዃኑ ዘይተዋሓጠሎም ክሳብ ደርጊ ባዕሉ ከም ዝወደቐን ዝገብር ብፅሒትን ውዕለታን ህዝቢ ትግራይ ዘመራስሖ ብዝተወደበን ዝተቐናጀዎን መንገዲ ይሰርሖሉ ኣለው።

ሐዚ ኸና 75% ምስ ኤሪትራ ዘዋስን ናይ ትግራይ መሬት ኮይኑ እናሃለወ ንህዝቢ ትግራይ ዘግለለ ዕርቂ ብምክያድ ሻዕብያ ቃልስን ህልውናን ህወሓት ከም ዝወደቐን ቆጂሩ ምስ ናይ ፀቢብነትን ትምክሕትን ሓይሊ ዕርክነት ፈጠሩ ህዝቢ ትግራይን ህወሓትን ናብ መፃብብ ብምእታው ብኣካልን ስነ ልቦናን ተሸኒፎም ኢዶም ክህቡ ላይትን ቀትርን ይፃፃር ኣሎ። ህወሓትን መሪሕነታን ፀገም እንተሃልይዎምን ንህዝቢ ትግራይ ዘይጠቐሙን እንተኾይኖምን ዳኝነቱን ስልጣኑን ናይ ህዝቢ ትግራይ ዳኣምበር ንሳቶም ተሓለቅቲ ኾይኖም ክቐርቡ ምምዃሮም ንህዝቢ ትግራይ ብዘለዎም ፅሒትን ስጋኣትን ምዃኑ ግልፂ እዩ። ብጭቡጥ ንዛራረብ እንተልና ኸና ካብ ኣብ ኦሮሚያን ኣምሓራን ክልል ዘሎ ናይ ሰናይ ምምሕዳርን ፀረ-ዲሞክራሲን ፀገማት ኣብ ትግራይን እዩ ዝገደደ ዝብል ብዝኾነ መዐቀኒ ተቐባልነት ዘይብሉን ነቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ጭቡጥ ሓቂ ዘይገልፅን እዩ።

ሐዚ ኸና ናይ ውልቃይትን ራያን ናይ መሬት ሕቶ ብመንነት ተመኩሩ ዘይተሳኸፀ እንትቀሪ ካልኦት መንገድታት እናምፃእካ ህዝቢ ትግራይ ዕረፍቲ ክስእን ብምግባር ኢቢልካ ምድኻም ዝብል ሽርሒ ተቀናጅዮም ይሰርሖሉ ኣለው። ህዝቢ ትግራይ ብዘይመራሕን ውዳበን ብምትራፍ ብኣካልን ብስነ ልቦናን ኣዳኺምካ ኣብ ከይዲ ዳግም ከምዘይትስእ ከጥፍእዎን ክንብርኻኸን ገይርካ ካሊእ ህዝቢ ኢ/ያ እውን ምስ ህዝቢ ትግራይን ህወሓትን ምዕራኽን ምውጋንን ኣደዳ መጥቃዕትን ጉድኣት ምዃን እዩ ኢሉ ተስፋ ቆረፁ ካብዙይ ተምሃር ተባሂሉ ክንበርኻኸን በዙይ ኣቢልካ ብቐልሱ ዘረጋገዖ ፌደራላዊ ስርዓቱ እናተመንጠለ ርእሱ ኣድኒኑ ክርኢ ዝገብር ስልቲ ተኸቲልካ ስልጣንካ ምጥንኻር መሰረት ዝገበረ ኣካይዳ እዮም ዝኸተሉ ዘለው። ንህወሓትን ዕላማ ህወሓትን ይድግፉ እዮም ዝበሃሉ ዘለው ሓይልታትን ክልላትን እውን እንተተኻኢሉ ብውለቀ እናረኸብካ ዘለዎም ቆስሊ እናነኻእካ ፈሪሖም ተደሚርና ክብሉ እንተዘይኾይኑ ኸና ስልጣን ክለቁ ምግባር። እዙይ ብትረት ዝቃለሱ ኸና ነቲ ህዝቢ ከምዝበደሉን ብማዕረ ከምዘይማሓደሩን ዝገብር ዝተወሰነ ውለቀ ቂም ዘለም ሓይሊ ብምትእኻኻብ ኣብ ልዕሊኦም

ክዕምዕ፣ ብተፅዕኖታት ስልጣን ክልቁ ምፍርራሕን ጨጉረ ለወጥ ተኸታተሉ እናበልካ ነፃ ምንቅስቃስ ምግዳብን ክሳብ ኣብ ናይ ሓደ ክልል፣ ኸባብን ውድብን ቀጥታ ጣልቂ እናኣተኻ ምክፍፋልን ዘይምርግጋእ ምፍጣርን ዝመሳሰሉ ተግባራት እዮም ዝፍፀሙ ዘለው።

ብቶም ኣብ ላዕሊ ዝተገለፁ መንገድታት ገይረካ ዝተኣከበ ድጋፍ ዝተፈለየ ናይ ህዝቢ ድጋፍ ከም ዘለካ ብምምሳል ንዓይ ዝነክእ ወየልኡ ብናይ ህዝቢ ማዕበል ህልውንኡ ከም ዝጠፍእ ብምግባር ምስዚ ውለቀ ሰበን ጉጅለን ምሕባር እምበር ካሊእ መንገዲ ኣየዋፅእን ኢሉ ብኣካልን ብስነ ልቦናን ተዳኺሙ ወይ ተስፋ ቆሪፁ ካብ ቃልሲ ክወፅእ፣ ዝሓሸ ጥቅሚ ናብ ዝረኸበሉ ክገልስ ወይ ኣካል እቲ ለውጢ ብምምሳል ናይቲ ውቅታዊ ናይ ስነ ልቦና ውግእ ኣካል ምዃኑ ከረጋግፅ ዝገብር ስልቲ እዮም ዝኸተሉ ዘለው። ከምቲ ቀ/ሚኒስትር ነበር ኣቶ ሃይለማርያም ኣብ ስልጣን እናሃለው ሃገር ኣባሊያም ስርዓት በቲኖም ምምራሕ ኣባይዎም እንትለቁ ዘይተቃለሱ ሎሚ መስዋእትነት ክኸፍል እየ ምባል ሓደ ናይዙይ መግለፂ እዩ።

1.3. ቀፀልቲ ዕላማታትን ሽቶታትን እዚ ፅግዕተኛ ሓይሊ

ከምቲ ኣብ ላዕሊ ተደጋጊሙ ዝተገለፀ እዚ ሓዚ ብስም ኢህወዴግ ናብ ስልጣን ወፂኡ ዘሎ ሓይሊ ከም ሃገር ይኸን ክልሉ ሕገ መንስታዊ መሰረት ገይሩ ክሰርሕ ተፍጥራዊ ባህሪን ፓለቲካዊ ቆመንኡን ስለ ዘይፈቕደሉ ኣብ ስልጣን ክፀንሕ ክብል ምስ ትምክሕትን ፀቢብነትን ዕርቂ ገይሩ ናይ ኩሉ ጠባቕ ብምምሳል ብስም ሃገራዊ ፍቕርን ሓድነትን ስልጣኑ ብምድልዳል ነዙይ ዘዕንቅፍካ ሓይሊ ዝተፈላለየ ሽምን ጠቐነን እናገበርካ ክላዓልን ተቐባልነት ክስእንን ዝገብር ኣካይዳ ሓዚ እውን ብሕታዊ መማረፂ ገይሩ ክቕፅለሉ እዩ። ቀንዲ ዕላማ እዚ ሓይሊ ስልጣን ምቁፅፃርን ምብሓትን ስለ ዝኾነ ብዘይ ንፁር ፓለቲካዊ ኣንፈታትን ኣሰላልፋን ናይ ኹሉ ፈታዊ መሰልካ ኣብ ስልጣን ምቕፃል እዩ። ስለ ዝኾነ ነዙይ ምስኻዕ ዕንቅፋት እዩ ዝብሎ ህወሓትን ናይ ዙይ ተኸተልቲ ኣጋር ውድባትን ዘዳኸምን ኣብ ከይዲ ዘጥፍእን ሽቶታት ሓንፂፁ እዩ ዝሰርሕ ዘሎ። ሓይልታት ትምክሕትን ፀብብነትን ኣብ ክልቲኦም ብጣዕሚ ተጓናዒ ዕላማታትን ባህርን እንተሃለዎም እውን ናይ ሓባር ፀላኢና ዝብልዎ ናይቲ ወያኔ ዲሞክራሲዊ ስርዓት ጠበቕ ህወሓትን ናይ ዙይ ደጀን ህዝቢ ትግራይን ኣብ ምድኻምን ምጥፋእን ሓቢርካ ብምስርሕ ናይ ግዝያዊ ሽቶ ኾይኑ እዚ ዕላማ ምስተግዕተ ካብዙይ ቀፂሉ ዝመፅእ ግን ዝተወሰነ ንምምሕያሽ ብዝብል ምኸንያት እቲ ሕገ መንግስትን ፌደራላዊ ስርዓትን ኣፍሪስካ ንስልጣንካ

መቆጣጠርን መብላትን ብዝጥዕም መንገዲ ናብ ኣምገነንነት ዝወስድ ምትዕርራይ ንምግባር እዩ ዓለሙ ዝሰርሕ ዘሎ።

እዙይ እውን ናይ ክልላት ባዕራን ናይ ኣወዳድባ ምትዕርራይን ብምግባር ነቶም ሐዘ ኣጋጠሞም ዘለው ናይ ቢሂር ማእኸል ዝገበሩ ጎንዕታትን ናይ ክልል ሕቶታትን መበገሲኦም ክራይ ኣካብነትን ምብስባስን ኮይኑ እንሃለወ በቲ ፌዴራላዊ ስርዓት ባህሪ ዝመፀ ኣምሲልካ ኣወዳድባታት ብምትዕርራይ ተቀባልነት ክተርክብ ምፅዓርን ካብ ፓርላማንታዊ ስርዓት ናብ ነፍሲ ወከብ ስርዓትን ምቕያር እዙይ እውን እንተተኻኢሉ ክሳብ ለካቲት 11/2011 ወዲእኻ ዘድልዩካ ምትዕርራይ ብምግባር 2012 መረፃ ብዙይ ዝተቐነየ መረፃ ክኸውን እዩ ዝስራሕ ዘሎ።

ህወሓትን ተኸተልቱን ንምፍራስ እውን 2ተ ዓበይቲ ሽቶታት ኣቐሚጡ ይሰርሕ ኣሎ። እቲ ሓደ ካብ ውሽጢ ህወሓት ቅሬታ ዘለዎ ወይ ስልጣን ህረፍ ዘለዎ ኣሊሽካ ብስም ምድማር ናብቲ ናይ ሃገር ምንቅስቃስ ደጊፉ ኣብ ውሽጢ ህወሓት ክፍተት ክፍጠር ብምግባር በዙይ ኣቢልካ ዓላማኻ ምስኻዕ ዝብል እዩ። እዙይ እውን ኣብ ዝተፈላለዩ እዋናት ካብ ህወሓት ቅሬታ ሒይዞም ዝወፁን ብዝተፈላለዩ ምክንያታት በዚ ናይ ሐዘ ናይ ትግራይ ኩነታት ሕጉሳት ዘይኮኑ ውልቀ ሰባት፣ መናኣሰይ፣ ሙሁራትን ብውሺጢ እናወደብካ ናይቲ ናይ ሃገር ናይ ምድማር መዝሙር ተኻፊልቲ እንተኸይኖም ዝርከብ ናይ ስልጣን ተኸፋልነትን ጥቅምን በቲ ናይ ሃገር ተፅዕኖ ተዳፊኡ ኣብ ልዕሊ ህወሓት ክዕምፅን በዙይ ኣበሉ ኣብ ውሽጢ ውድብ ክፍፍል ምስተፈጠረ በዙይ ኣብሉ ህዝቢ እውን ሓዳነቱ ክልሕልሕን ናይ ኣረኣኢያን ዕላማን ሓድነት ክይፍጠር ምግባር ዝብል እዩ።

እዙይ እውን ብባዕሉ ነዙይ ኣይድግፋን ዝበሃሉ ተፅዕኖ ፈጠርቲ ዝበሃሉ ነባራት መራሕቲ ብተደጋጋሚ ናይ ስም ምጥፋእን ጠቀነን ዘመቻ ብምክያድ ካብ ህዝቢ ክንፀሉን ክፅልኡን እናገበርካ ንህዝቢ በምድንጋር ይኹን ህዝብ ትግራይ ብህወሓትን መሪሕነታን ምንም ከምዘይተጠቀመ ኣምሲልካ ብዝተወደበን ዝተቐናጀዎን ብምስራሕ በቲ ኣብ ላዕሊ ዝተቐመጠ 1ይ ሽቶ ምስኻዕ ተዛሚዱ ክስራሕ ዝገብር ዕላማን ሽቶን እዩ ዘሎ። እዙይ ዘይሳኻዕ እንተኾይኑ ከዓ 2ይ ኣማራጺ ተቐሚጡሉ እዩ። ህወሓት ካብ ህዝብን ካብ ኣጋር ውዳባትን ክንፀልን ክፅላእን ገይርካ ኣብ ናይ ኢህወዴግ ውሳኔታት ተዳማፅነት ዘይብሉን ተፀላእን ገይርካ ክግለል ብምግባር ተኾይኑ ባዕሉ ክወፅእ እንተዘይኾይኑ ናይ ኢህወዴግ ሕገ ደንብን ናይቲ ናይ ለውጢ ጉዕዞን ከም ዘየኸብር ገይርካ እናፈራራሕኻ ትርጉም ዘይብሉ ተንበርካኽ ውድብ ኮይኑ ክቅፅል ምግባር ዝብል እዩ። ብኸይዲ እውን ብህዝብቡን ኣባሉን ህዝብ ኢ/ያን ዝተፀለኣን ዝተናፀቐን ውድብ

ኾይኑ ባዕሉ ክጠፍእ ምግባር እዙይ እንተዘይኾይኑ እውን ካብ ኢህወዴግ ክባረርን ብምግባር ቦቲ ዘሎ በዝሒ ህዝቢ መሰረት ኣብ ናይ ሃገር ፓርላማ ዝፈጥሮ ተፅዕኖ ስለ ዘይብሉ ትርጉም ዘይብሉ ውድብ ገይርካ ምድኻም ዝብል እዩ። ኣፍቶም ሽቶታት ናይዚ ሓይሊ እቲ 1ይ ሽቶን 2ይ ሽቶን ተመጋጊቦምን ተቀናጅኖምን ንኸኸዱ እውን ብዕቲብ ምስራሕ ዝብል እዩ።

ስለ ዝኾነ በዙይ ኣቢልካ ህገ መንግስታዊ ስርዓትን ወያኖይ ዲሞክራሲ መስመርን ብምድኻም ናይ ስልጣን ህልውናኻ ምንዋሕ ዝብል ቐንዲ ዕላማ እኳ እንተኾነ እዙይ እንተዘይተሳኸቡ ግን 2ይ ኣማራጺ ዕላማ እውን ተቀሚጡ እዩ። እቲ ኣብ ስልጣን ኣለኹ ዝብል ቦቲ ቀ/ ሚኒስትር ዝምራሕ ሓይሊ እንተተኻኢሉ ብስም ሃገራዊ ሓድነትን ፍቅርን ካብ ትምክሕቲ ይኹን ፀቢብ ሓይሊ ተሰማዕሚዕኻ ስልጣንካ ምድልዳል ዝብል እንትኸውን እዙይ እንተዘይተሳኸቡ ግን ናይ ምግንፃል ኣጀንዳ ዘንቀሳቐሱ ኩሎም ሓይልታት ውሽጢ ንውሽጢ ተሰማዕሚዕኻ ሕቡእ ገይርካ ዝነበረካ ሕዳር ዕላማ ኣሳኺዕኻ ምኻድ ዝብል ክልቲኡ የኸይድ እዩ ዝብል ዕላማ ሓዙ እዩ ዝሰርሐ ዘሎ።

እቲ ምስ ቀ/ሚኒስትር ተለጢፉ ንኣምሓራ ረብሓ ይሰርሕ እየ ዝብል ዘሎ ናይ ደመቀን ገዱን ሓይሊ እውን ኣብ ስልጣን ክፀንሕ እንተኾይኑ ዘለዎ ብሕታዊ ኣመራጺ ኣብዚ ወቕታዊ መዝሙር ተለጢፍካ ቅድም ክብል ብኣኸረርቲ ናይ ኣምሓራ ውዳበታት ማለት እውን እኒ ሰመያዊ ፓርቲ ይኹን ሓዚ ዝተመሰረተ ኣብን ዝሓዘዎ ኣጀንዳ መንጠልካ ህዝቢ ኣናዳናገርካ ኣብ ስልጣን ንምፅናሕ ዝግለመ እዩ። ናይ ኦሮሚያ ሓይሊ ይኹን ናይ ኣምሓራ ሓይሊ ዕላማኦም ህዝቢ ኣደናጊርካ ኣብ ስልጣን ምፅናሕ ብምኻኑ ተመሳሳሊ ዝገብሮም እንተኾነ እውን ኣብ ኣሰላፊኦምን ናይ መጨረሻ ሽተኦምን ግን ዝተፈላለዩ እዩ። እቶም ናይ ኦሮሚያ ፖለቲካዊ ሓይልታት ኣብ ምግንፃል ይኹን ከም ሃገር እንተቐጸሉ ኣብ ፌደራላዊ ስርዓት ምቕፃል ቡዙሕ ኣፈላላይ ኣለዎ ዝባሃል ስለ ዘይኮነ ታዓሪቕም ብሓባር ንምኻድ ዕድሎም ሰፊሕ እዩ። ናይ ኣምሓራ ፖለቲካዊ ሓይልታት ግን ነንርእዮም ዝፀንሕ ቁምን ጫፍ ዝረገፀ ናይ ስልጣን ፃምእን ስለዘለዎም ከምኡ እውን ብዛዕባ ፀቢብ በሃርተኝነት ኣብ ኣምሓራ ተመሳሳሊ እላማ ስለዘይብሎም ብሓደ ተሰማዕሚያም ዝኸዱ ኣይኮኑን።

ስለ ዝኾነ ናይ ቢኣዴን ጉያን ቅድድምን ናይ ህዝቢ ኣምሓራ ኣጀንዳ መንጠልካ ናይቲ ዝተደናገረ መንእሰይን ፖለቲካዊ ኢሊት ሓይልን ድልየትን ጨዊኻ ኣብ ስልጣን ንምፅናሕ ዝግበር ዘሎ ፖለቲካዊ ሸቀጥ እዩ። እዚ ኹሉ ናይ ቢኣዴን ፀረ-ህወሓት ክህደትን ጥልመትን እውን ነዚ ሓይሊ እዙይ ኣሕጊስካ ዝተለወጥካ መሲልካ ብምቅራብ ኣጀንዳ ንምዝባዕን

ምምንጣልን ዕላማ ገይሩ እዩ ዝስራሕ ዘሎ። ስለዝኾነ እቲ ስርዓት ንምፍራስ ዝግበር ቅድድም ዝደልዩ ሻዕብያን ግብፅን ይኹኑ ናይ ኣውሮፓን ማእኸላይ ምብራቅ ሃገራትን ብዝምራሕን ዝድገፍን ኣብ ወፃኢ ዝርከቡ ኹሎም ብስም ንኢህወዴግ ዝቃወሙ ኣይልታት ተሪባሪዖም ብብርሃን ፍትጥነት ናይ ረኺብና ሰኣናዮ ናብ ዓዲ ኣእቲኻ ትርርምስ ምፍጣር ዝብል ዕላማን ሽቶን ሒዞም ይሰርሑ ኣለው። እዙይ እውን መከላኻያ፣ ድሕንነትን ካልኣት ናይ ፀጥታ መሓውራትን ከምኡ እውን ናይ ቴሌ፣ መብራህቲ ሃይልን ካልኣት ትካላትን ኣብ ልዕሊ ተጋሩን ናይቲ ስርዓት ጠበቓ ዝበሃሉ ካልኣት ኣካላትን ውልቀ ሰባትን ብዘመቓ ከባሪሩን ብናይ ባዕላኻ ቢሄርን ካልኣት ዕሱባት ታኣዘዝትን መገልገልትን ምቕያር ትልሚ ኣውጺኦም ንኣፈፃፀምኡ ይዳለው ኣለው። ብስም ናይ ፍትሒ ፀገም ፍትሒ ኮሚቴ ዝብሃል ጉጅለ ተቋቁሙ ከምኡ እውን ብስም ናይ ደንበር ግጭት ዝብል ደንበር ምክላል ኮምሽን ተመስሪቱ ነዙይ ዝምልከቶም ትካላትን ኣመራርሓታትን ንጎኒ ተገዲፉ ሕገ መንግስቱ ብግልፂ ይጣሓሰ ኣሎ።

2. ኣብ ትግራይ ዘሎ ፓለቲካዊ ኹነታትን ትርጉሙን

2.1. ተደጋጋሚ ገምጋምን ውፅኢቱን

ኣብዚ ሓፂር ዕሑፍ ብዛዕባ ኩለመዳይ ናይ ትግራይ ፓለቲካዊ ኹነታት ንምትንታን ኣይኮነን። የግዳስ ምስቲ ኣብ ሃገርና ዘሎ ኹነታት ብቐጥታ ይኹን ብተዘዋዋሪ ኣዛሚድካ ንምቅማጥ እምበር። ከምቲ ኣብ ላዕሊ ተደጋጊሙ ዝተጠቐሰ መበገሲኡ ናይ ኢህወዴግ ውሽጢ ውድብ ብልሽት ወይ ምብሰባስ ምዃኑ ርዳኤ እዩ። ሐዚ ሓዲሽ ዘይተገመተ ፀላኢ ኣይመፀን። ኣብ ናይ ኢህወዴግ ድኸመት ርእሱ ዘቅነፀን ዝተጠናከረን ናይ ክራይ ኣካቢ ሓይሊ እዩ። እንድሕር ኣብ ናይ ኢህወዴግ ምብሰባስ ዝተፈጠረ ኾይኑ እዙይ ምስ ህወሓት ዘለዎ ርክብን ናይ ህወሓት ብፅሒትን ብምቕማጥ ክረእ ኣለዎ። ከምቲ ዝተገለፀ ካብ ታሪኻዊ ኣመፃፃኣን ኣፈጣጥራን ኢህወዴግ ህወሓት ነቲ ናይ ወያኔ ስርዓት ዋና ደጅንን ማሃዳንን ብምዃኑ ክፈርስ ወይ እውን ክጠናኸር እንተኾይኑ ምስ ናይ ህወሓት ህልውናን ጥንካረን ኣዛሚድካ ክረእ ባህርያዊ እዩ።

ህወሓት እዙይ ተረዱኡ በቢእዋኑ ንመድረኻዊ ልኡኹ ዝምጥን ናይ ኣወዳድባን ኣረኣኢያን ምትዕርራይ እናገበረ ከም ዝምፀ ዝፍለጥ እዩ። ይኹን እምበር ነቲ ኣብ ካልኣት ብሄራዊ ውድባት ዝተፈጠረ ፀገም ብቐንዲ ዝምልከቶም ነቶም በሄራዊ ውደባትን ናይቲ ክልል ህዝብን እኳ እንተኾነ ህወሓት እውን ከም ኣባል ኢህወዴግነቱን ከም ባዓል ተመኩሮ ውድብን ቀዳማይ ተወቃሲ ካብ ምዃን ኣየምልጥን።

ብፍላይ ካብ 2006 ዓ/ም ናብዙይ ህወሓት መርኪያ ክኸውንስ ይቅረ ንባዕሉ እውን ተዳኺሙ ኣብ ኣባላቱን ኣመራርሕኡን ቅሬታ እናፈጠረ ሓድነት ኣባሉ፤ ኣመራርሕኡን ህዝብን እናተሸርሸረ ህዝቢ ትግራይ በዙይ ብስእነት ሰናይ ምምሕዳር ተጎዳኢ ኾይኑ ልምዓት ተንቲቱ እዩ። እዙይ እውን በቢዓመቱ ብስም ጉባኤ፣ ታሃድሶን ብዕምቆት ምህዳስን ተባሂሉ ተደጋጋሚ ገምጋማት ንኣዋርሕ ወሲድካ እንተተኻየደ እውን ነቲ ፀገም ካብ መሰረቱ ዝፍትሐ ኾይኑ ኣይተረኽበን። ኣብ 2008 ዓ/ም ምድላው ምዕራፍ ዝተገበረ ገምጋም ንታሕቲ ኣንቆልቂሉ ዝርኢ እምበር ንላዕሊ ዘይጠመተ ብምባሩ እቲ ቐንዲ ሕማም ብዘየምሕካሙ ብሓፂር ግዜ ደጊሱ ኣብ 2009 ዓ/ም ምህዳስ ገምጋም ታኣትዩ ሓዘ እውን ናይ 2008 ዓ/ም ስሕተት ተደጊሙ እቲ ላዕለዎ መሪሕነት ተኣጃጂሉ ክቅፅል ክኢሉ እዩ። እዙይ እውን እቲ ፀገም 6ተ ወርሒ እኳ ከይፀንሐ ተጋዲዱ ውድብ ናብ ሓደጋ ዘብፀሐ እቲ ላዕለዎ መሪሕነት ናብ ዝተፈላለዩ ጉጅለታት ተኸፊሉ እዙይ መሓሸከርን ታሓሸካርን ተዛሚዶም እቲ ኣሰላልፋ ክሰብ ዘባታትን ወረዳታትን ልሒኹ ኹሉ ዝዕዘቦ ናይ ምጥቕቓን ምክልኻልን ውዳበታትን ኣሰላልፋታትን ተፈጠሩ ፀኒሑ እዩ።

በዙይ እውን ፈትዩ እንተይኮነስ ተደፊኡ ናብ 35 መዓልቲ ዳግም ብዕምቆት ታሃድሶ ከም ዝተኣተወ ዝፍለጥ እዩ። ብዙሕ ዓመታት እናተኣጀሉ ዝመፁ ሕመቓት በቲ ሓደ ገፅ ክትዕፍኖ ዘይትኸእል ናይ ህዝቢ ድፍኢት በቲ ኻሊእ ገፅ ከዓ ከምቲ ናይቲ ዝሓለፈ ተኻኣኢሉን ታኣጃጂሉን ክኸደሉ ዝክፅል ዕድል ዕፅው ኾይኑ እዩ። ተኸኣኢሉ እውን ረብሕኡ ዘየረጋግፀ ወይ ስጋኣት ዘለዎ ሓይሊ እናተፈጠረ ስለ ዝኸደ ናብቲ ምሕረት ዘይብሉ ገምጋም ክኣቲ ተኻኢሉ እዩ። ምሕረት ዘይብሉ ክባሃል ከሎ ንህዝቢ ዕላማ ዘቐድም፣ ንዕላማ ውድብን ረብሓ ውድብን ህዝብን ማእኸል ገይርካ ንባዕልኻ መስዋእት ንምኳን እንተይኮነስ እዞም ክሳብ ናይ ዝግዚኣቢሄየር ሰላምታ እኳ ዘይባሃሉ ብሂወት እውን ዝደላላዩ ኣመራርሓታት ደጊም ተኸኣኢልካ ብሓደ ምቕፃል ከምዘይካኣል እናተረደኡ ኸይዶም ከይቀደሙና ክንቅድሞም ብዝብል እዩ ቅድድም ምጥቕቓዕ ዝተጀመረ። ውሱናት ለውጢ ተደለይቲ ከም ዝህልው ግን ርዱእ ገይርካ ማለት እዩ።

እቲ ገምጋም 35 ማዓልቲ በሊፁ እንትባሃል ነቲ ውድብ ዓለም ለኻዊ፣ ኣህጉራውን ሃገራውን ክልላውን ኸነታት መሰረት ገይሩ ንመድረኻዊ ልኡኽ ዝምጥን ኣብ ልምዓት፣ ህንፀት ዲሞክራሲን ካልኣትን ኣብ ኣረዳዳኦን ምፍትሕን መዋቕራዊ ለውጢ ዘምፅእኦ ክትዕ ዝተገበረሉን በዙይ መሰረት ነቲ እዋን ዝምጥን፣ ዝላ ዘመዝግብን ህዝብን ኣባልን ዘለዓዓልን

ዘሰልፍን መቐይሮ ነጥቢ ዘምፅእ ኢሉ እውን ኣብ ሃገርን ናይ ኢ/ያ ህዝብን ዳግም ንተደማፅነት ህወሓት ናብ ዝሓሸ ብራኽ ዘድይብ ኸኸውን ኩሉ ትፅቢት ዝገበረሉ መድረኽ ነይሩ። የግዳስ ናይ 35 ማዓልቲ ገምጋም ካብ ዕጥቂ ቃልሲ ጀሚሩ ኣብ ዝተፈላለዩ እዋናት ሓደ ኣብ ልዕሊ ሓደ ዝነበሮ ርኢቶን ገምጋምን ሕዳር ቁምን ፅሊእትን ተመስሪቱ ንሓደ ህዝብን ዕላማን ዝተሰለፈ ምዃን ክሳብ ዝርሳዕ ሓደ ኣብ ልዕሊ ሓደ ዓወት ከምዝግብ ኣብ ናይ ሞትሕየት ቃልሲ ዝተኸየደሉ መድረኽ እዩ ነይሩ። ኣብዚ መድረኽ ብግልፂ ዝረኣን ኣቐዲምካ እኹል ምድላው ዝተገበሮን ብገለ ነባራት መሪሕነት ድሕሪ መጋረጃ ውዲትን ሻጥርን ዝምራሕ ገምጋም ማእኸላይ ኮሚቴ ብግልፂ ኣብ 2^ተ ጉጅለ ተኸፊሉ ዝተኸየደ እንትኸውን እዚ ገምጋም ብምብራርን ስዕራትን ዝተጠናቐቐ ብምዃን ህወሓት ስጉምቲ ምውሳድ ጀሚራ ዝብል ብዙሕ ተስፋ ዝገበረሉ እዩ ነይሩ።

እንተኾነ ግን ውፅኢቲ እዙይ ኣይኮነን። የግዳስ ዋላ ፅሊእትን ቁምን እንተነበሮ ስርዓት ሓዙ ዝብል ሓይልን ዝተወሰነ ምድፍፋርን ዝነበሮ ገምጋም ማእኸላይ ኮሚቴ ነቶም ዝዳፈሩ ኣወጊዱ፣ ንተበለፀቲ ዝገደደ ፍርሕን ተንኮልን ኣምሂሩ ህወሓት ሓዘ ፅሕሕ ዝብል ዘይብሉ ናይ ፍሉጣት ፀረ-ዲሞክራሲን ዓቕመደካማታትን ውድብ ኾይኑ ከተርፍ ገይሩ ዝሓለፈ ገምጋም ኮይኑ ኣሎ። ሎሚ ህዝቢ ትግራይ ወላድ መኻን ኮይኑ ብሃገር ደረጃ ብመን ከም ዝተወከለ ፍሉጥ እዩ። ክልቲኦም ጉጅለታት ብዝተኣጀለ ሕማም እንትጠፋፍኡ እቲ ሓደ ናይ ድሕረት ጉጅለ ቦቲ ኻለእ ናይ ድሕረት ሓይሊ ተሳዒሩ ክህርስ ኣይኸእልን።

በዙይ መሰረት ዝተጠናቐቐ ገምጋም ህወሓት ኣበጋግስኡ ፍሉይ ታሃድሶ ከም ዝተገበረ ፀረ ለውጥን ባዓል ዋና ለውጥን ኣልካ ከፋፊልካ ምስዚ ዝተሰዓረ ሓይሊ ርክብ ኣለዎ ዝበሃል ኩሉ ፀራሪግካ ህልውና ስለግንካ ንምድልዳል ሰፊሕ ውፍሪ እንተነበረ እውን እዙይ ርሑቕ እንተይከደ ቦቲ ውዳበ ቁፅፅር ኮሚሽን፣ ታሕተዋይ መሪሕረት፣ ኣባልን ህዝብን ተቃውሞታት ገጠምዎ ቦቲ ዝሓሰቦ ከይከደሉ ኣብ ዘለዎ ጠጠው ክብል ኪኢሉ እዩ። መጀመርያ ነቲ ዝተወቐፀ ጉጅለ ኣወጊድካ ገሊኦም ርእሰ ምምሕዳር ገሊኦም ካዓ ህወሓት ቤት ፅሕፈት ገይርካ በዙይ ኣቢልካ ናይ ትግራይን ፌደራልን መሪሕነት ምምራሕን ድለየትካ ምምላእን ዝብል ሕቡእ ዕላማን ሽቶን መራሕቲ እቲ ሻጥር እንተነበረ እውን እቲ ዝተባረረ ሓይሊ እውን ተረባሪቡ ንገሊኦም ናብ ማእኸላይ ኮሚቴ፣ ንገሊኦም ካዓ ብመጠንቀቅታ ተመላሊእዎም ብምኻዱ ኣብ መንጎ ክልቲኦም ዘይኣተው ዝፀንሑ ደብረፅዮንን ፈትለወርቅን ከይተሓሰቡ ናብ

ስልጣን ምምፀኦም ናይቲ ህረፍ ስልጣን ዘለም ሓይሊ ናይ ስልጣን መንገዲ ምድልዳል ከምቲ ዝሓሰበሉ ከይተሳኸፀሉ ተመንጢሉ ቀርቶ እዩ።

ዝኮነ ኮይኑ እቲ ሃገራዊ ፀላኢ ዝገደደ ኮየኑ መጀመርያ ኣብ ናይ ሓባር ፀላኢ ነተኩር ካብ ዝብል ናይ ለባማት ሕሳብን ብውሱን መልክዑ እውን እንተኾነ ኣፍቶም ውሱናት ስራሕ ፈፃሚት ዘሎ ውሱን ጅማሮታትን ተስፋ ብምግባር እምበር ህወሓትስ ሐዚ እውን ንምድረኻዊ ልእኹ ዝምጥን ናይ ኣረኣኦሪ ሓድነትን ዓቕምን ኣለዎ ኣይባሃልን። ግልፂ ዝኮነ ናይ ኣመራራሓ ድርቂ ኣጋጢምዎ ኣሎ። ከም ማንቲለ ዓብዩ እዝኒ ሓዙ ግን ዘይሰምዕ ህዝቢ ትግራይ ኣብዘይ ጥፋኣቱ ዋጋ ክኸፍል ይገብሮ ኣሎ። ሐዚ እውን ግን ዝዕርየሉ ዕዳሉ ፀቢቡ እምበር ታዓዕዩ ኣይባሃልን። ሐዚ እውን በቲ ዘሎ ናይ ትግራይ ፖለቲካዊ ኩነታት ቅድሚ ህወሓት ተመራፂ ዕዳል ኣሎ ኣይባሃልን። ሐዚ እውን ፍግም በለሞ ኣይፈሰሰን ኢልና እታ ዘለትና እድል ከይትመክን ፀንቂቕና ንጠቐመላ። ሐዚ ንህዝቢ ትግራይ ካብ ናይ ፀላእቲ ዘመተን ፀለመን ዝያዳ ናይ ህወሓት ድኸመትን ምንቁልቃልን ከተሓሳስቦ ይግባእ ዝብል እምነት ኣለኒ።

3. ሐዚ ዘሎ ናይ ሓይልታት ኣሰላልፋ ሚዛን ገምጋም

እቲ ብስም ኢህወዴግ ስልጣን ተቆፃፂሩ ዘሎ ሓይሊ ሓቃዊ መንነቱ ፀረ-ህዝብን ፀረ-ልምዓትን እንተኾነ እውን ብስም ኢህወዴግ ሕጋዊ ሽፋን መሰረት ገይሩ ናብ ስላጣን ዝመፀ ሓይሊ ምስቲ ምዃኑ ዓላምኡ ንኸላክዕ ሕጋዊ ሽፋን ዝኾንዎ ዕድላት ብምርካቡ ብዙሓት ዓቕምታት ኣለውም እዮም። ይኹን እምበር ህዝባዊ ዕላማ ስለ ዘይብሉ ንህዝብን ዕላማትን ዝኸፈል መስዋእትነት ክኸፍል ዝኸእል ተፈጥራኣዊ ባህርታትን ዓቕምን ስለ ዘይብሉ እናሓደረ ብዝበለፀ ዝጋሃድ ድኸመታት እውን ዝያዳ መግለፂ ባህሪኡ እዮም። በቲ ኻሊእ ገፅ ዘሎ ፖለቲካዊ ኣሰላልፋ ዝበሃል እቲ ንህወሓት ማእኸል ገይሩ ዝቐመጥ ናይቲ ወያኔ ዲመክራሲያዊ ሓይልን ብቐጥታን ብተዘዋዋርን ኣብዙይ ዘለው ሓይልታትን እዮም። እቲ ማእኸል ሰፋሪ ዝበሃል ሓይሊ ግን ንግዚኡን ኣብዚ ገምጋም ኣይተኻተተን። ናይዙይ ድኸመታትን ጥንካረታትን በቲ ሓደ ወይ በቲ ኻሊእ መልክዑ ናይቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ድኸመት መቃለሲ ዓቕሚ፣ ናይቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ዓቕሚ ካዓ ፈተናታት እዚ ወያኔ ሓይሊ እዮም። ቀፃሊ ከመይ ንቃለስ ዝብል ካብዚ ናይ ፀላእን ፈታውን ኣሰላልፋን ጥንካረን ደካማን ጉንታት ይኹን ዕዳላትን ፈተናታትን ተበጊስካ ስለ ዝኾነ እዚኣቶም ዝርዝር ኣቢልካ ምራኣይ ኣገዳሲ እዩ።

4.1.ድክመትን ጥንካረን እቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ (ፀላኢ)

4.1.1. ጥንካረ

ሀ/ እቲ ቀዳማይ ዓቕሚ ከምቲ ተደጋጋሙ ዝተገለፀ እቲ ንኢህወዴግ ኣሰራርሓን ኣካይዳን ተኸቲሉ ናብ ስልጣን ዝመፀ ሓይሊ ዋላ ሓቃዊ መንነቱ ፀረ-ዕላማታት ኢህወዴግን ወያኔይ ዲሞክራሲያዊ መስመርን እንተኾነ ተፈተወ ተፀልኦ በቲ ሕገ መንግስቲ ይኹን ሕጋዊ ምንግስታዊ ስርዓት ሽፋን ገይሩ ስልጣን ብምቕፅፃሩ ናይቲ ወያኔይ ሓይሊ ጥንካረታት ከዳኸመሉ ዝኸእል ዓቕሚ ወይ ጭዋዳ ምህላው እዩ። በዙይ እውን ንቡዙሕ ዓመታት ዝተሃነፁ ዓቕምታት ብዘሓፀረ ግዜ እናፋራረሶም ይርከቡ።

በዙይ መሰረት እውን ኣብ 27 ዓመት ዝተነፃረን ዝተሃነፀን ወያኔይ ክብርታት፣ ትካላት፣ ኣሰራርሓታት ኣወዳደባታትን ንምግማቱ ብዘፀግም ፍጥነትን ተለዋዋጣይ ብዝኮነ ስልትን እናዕነዎምን ብናይ ባዕሉ ናይ ትምክሕትን ፀቢብነትን ዝተሓዋወሰ ናይ ክራይ ኣካብነት ኣረኣኣያ እናተኮኦም ይርከቡ። ነዙይ ዝድግፍ ብምትካእን ነዙይ ዝቋወም ወይ ክቋወም የኸእል እዩ ዝተበሃለ ክውገድ ዝገብር ኣካይዳ ተኸቲሉ እናሰርሐ ይርከቡ። ከብዙይ ብተወሳኺ ሕሉፍ ኣካይዳ መዕነዋይ ፀረ-ህዝብን ዝተሳሓሓተን ከም ዝነበረን ናይ ኣረኣኣያ ስነ ልቦና ምስሊ ብምህናፅ ነዙይ ተኸቲልካ ዝነበሩ ፓሊስታትን ስትራቴጅታትን በግልፂ ከይተንከፍካ ብኣቋራጭ ሕግታት፣ ኣሰራርሓታትን ኣወዳደባታትን ክፈርሱን በናይ ባዕልኻ ኣረኣኣያ ክትኸኡን እናገበርካ ነዙይ ዝፍፀም ናይ በዕልኻ ትካላት ብስም ግዝያዊ ኮሚቴን ውድበታትን እናጣየሽ ይርከቡ። እዙይ ንሕጋዊ ስልጣን ብምቁፅፃር ኣቢልካ ዝፈፀም ዘሎ ዓቕሚ እዩ።

ለ/ እቲ 2ይ ጥንካረ እዚ ሓይሊ ብስም ብሄራዊ ዕርቅን ሃገራዊ ሓድነትን ኣብ ናይ ኢ/ያ ይኹን ናይ ንቀይሕ ባሕሪ ማእኸል ገይሩ ዝህሉ ናይ ቀርኒ ኣፍሪካ ናይ ምቁፅፃር ስትራቴጅካዊ ዕላማ ማለት እውን ቻይና ማእኸል ገይራ ዝተቆፃፀረቶ ናይ ጅቡቲ ወደብን ብድሕሪ እህ ሃገር ዘለዎ ኮምኒ ትርኪ፣ ሶርያ፣ ሩስያን ኳተርን በቲ ሓደ ገፅ ነዙይ ምላሽ ናይ ምሃብ ናይ ፓሊተካ ዓቕም ዓብላልነት (Hegemony) ቅድድም ብኣሜሪካ ፈታውራርነት ዝምራሕ እኒ ግብፂ፣ ኣረብ እምሬትስ፣ ሳውዲ ኣረብያን ካልኦት ኣብ ትሕቲ ሞግዚትን ተፅዕኖን እዘን ሃገራት ዝርከባ ከምኒ ኤርትራ ዝበላ ሃገራት ዝርከባ ንቀይሕ ባሕሪ ኢሉ እውን ንቀርኒ ኣፍሪካን ማእኸላይ ምብራቅን ናይ ምቁፅፃር ባህጊ ዘለዎ ሓይሊ ኣሰላልፋ ተኸቲሉ ዝመፅእ ንኢ/ያ ናይ ምቁፅፃር ድልየት ኣብ ሕሉፍ እዋናት ንኸልቲኦም ደንበታት ከም መረኣያ (Role model) እንተይወሰደ

ግን ብቅጥልነት ናይ ኢ/ያ ቢሄራዊ ጥቕምን ልእላውነትን ዘኸብርን ናይ ወፃኢ ፓሊሲ መሪፀ ብምንጻዙ ኣብዘን ብኣሜሪካ ዝምራሓ ሓይልታት ስኒ ተነኪስዎ ፀኒሑ እዩ።

ስለዝኾነ እዚ ስልጣን ተቋፃፂሩ ዘሎ ሓይሊ ኣብ መሰረታዊ ለውጢ ዘምፅኡን ብሄራዊ ጥቅሚ ዘረጋግፁን ለይትን ቀትርን ፃዕሪ ዝሓቱ ትዕግስቲ ዝፈታተኑ ፓለቲካዊ፣ ዲኻሎማሲያውን ኢኮኖሚያውን ረብሓ ክስለፍን ነዙይ መስዋእትነት ክከፍልን ተፈጥራኦዊ ደርባዊ መበቆሉ ስለ ዘይፈቅደሉ ነታ ብኣቋረጭ ፓለቲካዊ ትሪፊ ዝረኸበላን ናይ ስልጣን ህልውንኡ ዘረጋግፀላን ምስዚ ናይ ወያኔ ዲሞክራሲ ሓይሊ ቀመኛ ዝነበረ ሕዳር ፀላኢ ዝነበሮ ሓይሊ ዕርቂ ኣብ ዝፍፀመሉ ኣጀንዳታት ምፅማድ እዩ።

ነዙይ እውን እዩ ብተደጋጋሚ ማዕቕብን ኣብ ዓለም ዲኻሎማሲያዊ ተቅጥልነት ስኢኑ ተቐርቂሩ መንግስቲ ኣብ ኣፍ ሞት በፂሑ ዝነበረ ናይ ኣቶ ኢሳያስ ኣፈወርቂ መንግስቲ ብኣጋጣሚ ዝተረኸበት መድሓኒት ኮይናትሉ ተመሊሱ ክጥጥዕን ህልውንኡ ከጠናክርን ገይሩ እዩ። በዙይ መሰረት እውን ብስም ሰብኣዊ መሰል፣ ቢሄራዊ ዕርቂ፣ ሃገራዊ ምርድዳእን ሓድነትን፣ ናይ ዲሞክራሲ ምሕደራ ምስፋሕ፣ ፓለቲካዊ ፓርቲታት ምጥንኻርን ካልኦት ነቲ ናይ ኒዮሊበራልን ናይ ዓረብ ሃገራት ጥቅሚ ዘረጋግፁ እሱራት ምፍታሕ፣ ፀረ-ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ዝንቀሳቅሱን ብተግባር ኣብ ዘረኣዊ ጭፍጫፋ እንተይቀረፅ ተዋፊሮም ዝንበሩ ውልቀ ሰባትን ሓይልታትን መትከላዊ ዘይኮነን ኣሰራርሓ ዘይተኸተለን ዕርቂ ምፍፃምን ዕጥቆም እንተይፈትሑ ናብ ሃገር ክኣትው ዝግበር ዘሎ። ኣብ ናይ ልምዓታዊ መንግስታት ንድርድር ዘይቐርቡ ትካላት ሊቨራላይዝድ ምግባርን ዝመሳሳለ ኣብ ሕግን ኣሰራርሓን ዘይተመሰረተ እቶም ዝበዘሉ እውን ነቲ ሕገ መንግስታዊ ደንጋጋታትን ነዙይ መሰረት ገይሮም ዝተቋቋመ ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ብቐጥታ ብዝንነፀን እዮም ክፍፀሙ ተገይሩ።

እዙይ እውን ብሓደ ገፅ ነቲ ኣሜሪካን ተኸተልታን ቂም ሒዘናሉ ዝፀንሓ ስርዓት ወያኔ ዲሞክራሲ ዳግም ከምዘይላዓል ገይርካ ደጋጊምካ ንምድቃስ ዕድል ረኺቦም ኣለው። በቲ ኻሊእ ገፅ ከዓ ነቲ ናይ ሊቨራሊዝምን ናይ ዓረብ ሃገራት ኣሰላልፋን ዝጥዕም ኩነታት ምምቕቓው ዝብል ኣንፈት ተኸቲሉ እናሰረሐ ይርከብ። እዙይ ድማ ግዝያዊ ክስቢ ረኺቦምሉ እዮም። ኩሉ ግዜ ንኢ/ያ እናኸሰሰት እትውዕል ዝነበረት ኣሜሪካ ኢ/ያ መሰረታዊ ለውጢ ይትረፍስ እቲ ዝነበረ እውን እናተፈራረሰ ህልውንኡን ከም ሃገር ናይ ምቕጥል ዕዳላን ናብ ሓደጋ ኣትዮ እናሃለወ በቢማዓልቲ ኣፍልጦን ናይ ገንዘብ ሓገዝን ክትረክብ፣ ናይ ዓረብ ኤምርትስ ተደጋጋሚ

ሓገዝን ሽልማትን ናይ ሳውዲ ዓረብያ ናይ ኢንቨስትመንት ኣጋርነትን ንግዚኡ ናይ ወፃኢ ሸርፊ ዝፈትሖ መሲሉ ክቐርብ ገይርዎ ኣሎ።

ዕላምኡ ግን ተሓዛዝን ተለኣኣኸን መንግስቲ ናይ ምፍጠር ጉዳይ እዩ። ናይ ዓብዪ ኣሕመድ ግዝያዊ ጉያ ጉያ እዞም ኩሎም ዘይመትከላውን ናይ ኢ/ያ ረብሓ ዘደረጋግፁን ኣካይዳታትን ንግዝይኡ ኣብ ናይ ዓለም ሓያላትን ተፅዕኖ ፈጠርትንን ዝበሃሉ ናይ ኣዕራብ ዓለምን ናይ ምዕራብ ሃገራትን ተቐባልነት ዘለዎን ናይ ለውጢ ሓይልን መሲሉ ኣብ ህዝቢ ንግዝኢ ከድናግርን ዘራይን ኣያን ክረክብ ኣኸኢልም እዩ። እዙይ እውን ብታክቲክ ደረጃ ጠንካራ ጎኒ ናይዚ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ክበሃል ዝኸእል እዩ።

ሐ/ እቲ 3ይ ጥንካረ እዚ ሓይሊ ብሰንኪ ናይ ኢህወዴግ ናይ ውሽጢ ምብስባስ ዝተፈጠሩ ናይ ህዝቢ መረረትን ናይ ኣፈፃፅማ ድኸመታትን ዝነበረ ዘይምርግጋእ ተበሊፁ ብናይ ሃገራዊ ዕርቅን ሃገራዊ ምርድዳእን ክሸቅጠሉ ዝኸእል ዕድል ዘለዎ ምዃኑ እዩ ። ኣብ ዝተፈላለዩ እዋን ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ዝፃረር ተግባር ዝፈፀሙ ሸብርተኛታት፣ በዚ ወያኔ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ዝተሳፃሩ ናይ ትምክሕቲ፣ ፀቢብነትን ተረፍ መረፍ ናይ ደርጊ ስርዓትን ኣብ ወፃኢን ደገን ዝነበሩ ሓይልታት ተመሓዝውካ ዝግበር ናይ ጥምረት ጉዕዞ ተጀሚሩ ኣሎ። ከምኡ እውን ምስ ናይ ነፎቴስታንትን ማሕበረ ቅዱሳንን ተኸተልቲ ዘይምክንያታውን ስምዒታውን ድጋፍን ዓንፃ ዓንፃ ንማዕዶ ከም ዝበሃል ዝተኣኸኸቡ ዋጭ ዋጭ ብምባል ንግዚኡ ማዕበል ህዝቢ ዝተፈጠረን ድጋፍ ከም ዘለዎምን ካብዙይ ዝብገሰ እውን ምስዙይ ምትንኻፍ ብእምባ ገመድ ምጉታት ዝፃይነቱ ገይሩ ዝርዳእ፣ ዝዳናገርን ናብዘይ ደንብኡ ዝሕወስ ክህሉ ዕድል ፈጠሩሉ እዩ።

መ/ እቲ 4ይ ከም ጠንካራ ጎኒ ወይ ዕድል እዚ ሓይሊ ክውሰድ ዝኸእል ኣብተን ናይ ኣጋር ክልላትን ናይ ደቡብ ቢሄር ቢሄረሰባትን ዘለው ናይ ኣመራርሓ ድኸመት እዩ። ናይ ኣመራርሓ ድኸመት እንትባሃል ንኸምዞኦም ዝበሉ ናይ ኣሰላልፋ ምትሕውዋሳትን ስሚዓታውነት ዝተሓወሶ ተብተብን ከመይ ገይርካ ብጥበብ ትሓልፎን ናብ ናይ ባዕልኻ ረብሓ ትቐይሮን ዝብል ዘይምፍላጥ እዩ። ናይ ቃልሲ ተመኩሮ ዘይምህላውን ነቲ ዝመፅእ ግዝያዊ ፀገማትን ኣፍቲ ሕገ መንግስቲ ዝተፃወደ ሓደጋን ህዝቢ ወዲብካን ኣንቁሕካን ዝተናወሐ ቃልሲ ንምክያድን ኣብዙይ ዝኸፈል መስዋእትነት ንምክፋል ዘሎ ድልውነት እውን ከምኡ። ናይ ህዝቢ ረብሓን ምቅዳምን ድልውነት ዘይምህላው እውን ካለእ ድኸመት እዩ። እቲ ኣመራርሓ ጎሳን ቢሄርን ልባስ ማእኸል ገይሩ በቢዓቅሙ ኣብ ጠልቆምቆም ዝነበረን ምቕት ዝለመደን ምስት ምዃኑ ነዚ ፀገም ዝፃወርን

ንቃልሲ ዝዳሎን ሰብእና ዘይምህላው እውን ከምኡ። በዙይ ምኽንያት እውን ናይቲ ናይ ኣቋራጭ ደንበ ምትሕውዋስ ወይ ስልጣን ምልቃቅ እዩ እቲ ዝቐለለ ምርጫኡ። እዙይ እውን እቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ድላዩ ዝገብራ ሃገር ክትፍጠር ዕድል ዝፈጥረሉ እዩ።

ትማሊ ከም 2ይ ዜጋ ዝቁፀር ዝነበረ ህዝቢ ሎሚ ማዕርነቱ ዘረጋገፀሉ ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓቱን ኣብ ሓደጋ እንትኣቱ ብድፍረትን ብግልፅን ክቋወምን ነዙይ ጠጠው ክብልን እናተገበኦ ምስ ፍፁም ፀረ-ረብሕኡን ህልውንኡን ዝኾኑ ናይ ትማሊ ደመኛ ፀላእቱን ተደሚረ እናበለ እንትእውጅ ገሊኡ ኸኅ እዚ ስርዓት መሊኦ እንተፈረሰት ጥቕመይን ጥቅሚ ቤተሰባይን ከረጋግፅ ብዝብል ተፎይዩ ስልጣን ብምልቃቅ ናይ ኣምባሳደርነት ረብሕኡ ዘረጋግፅን ግሉሱን ውሕስን ቦትኡ ዝሕዝ ዘሎ ።

ህወሓት ከም ውድብ ብናይ ቁሮ ምንቅስቃስ ተጎልቢቡ ዝመፀ ናይ እኒ ለማን ዓብዩን ጉጅለ ምቁዋም ክንደይ ዝኣክል ዋጋ ከም ዘኸፍል እንተፈለገ እውን ንህልውና እቲ ስርዓት ዝኸፈል መስዋእትነት እዩ ኢሉ ዋጋ ኸፊሉ ውግንንኡ ዝሃበም ናይ ደኢህዴን ኣመራርሓ ከምኒ ሸፈራው ሽጉጤ ዝበሉ ኣፍቲ ፀበባ ግዜ ዝፈፀም ክሕደት ሓደ መርኣያ እዩ። ነቲ ስርዓት ኣብ ብጣዕሚ ሓደገኛን ፈታንን እዋን ራሕራሐም፣ ልዕሊ 1.8 ሚልዮን ዝተፈናቐለ ህዝቢ ብዘይ መፅለሊ ክረምትን ለይትን ጠሊሞም፣ ኣብ ደማዊ ዓሌታዊ ጉንፅን ህወከትን ከምኡ እውን ብዝተፈላላዩ ወቅታዊ ፈተናታት ተስፋ ቆሪዖም ስልጣን ክለቅቅ ምባል ኣብ ተመኩሮ ቃልስና ከም ሓዳሽ ነገር እንተዘይተወሰደ እውን ኣብዚ ቀረባ ከጋጥም እዩ ዝብሃል ክሰተት ግን ኣይነበረን።

ብዕላማ ኣንፃር እንትረእ ኣካይዳን ዕላማን ዓብዩ ብኣንፃር ረብሓን ህልውናን ደቡብ ብሄር ቢሄረሰባት ነቲ ኸልል ብዘይ ጠንካራ ኣመራርሓን ውድብን ኣትሪፍካ ኣብ ዝትፈላላዩ ናይ ቢሄር ጎንፂ ክኣቱ፣ ብክልልን ዞባን ተኸፋፊሉ ተደማዕነቱ ክዳኸምን ገይርካ ናይ ኦኖግን ትምክሕትን መሳርሒ ክኸውን ዝገበር እዩ። ኣብ ቀረባ እውን ደቡብ ዝባሃል ክልልን ዓቅምን ኣዳኸምካ ኣብ ዝተፈላላዩ ኣወዳድባታት ተኸፋፊሉ ሎሚ ኣብ ፌደራል መዋቅር ካብ ኦሮሚያን ኣምሓራን ቀፂሉ 3ይ ተደማዕን ተፅዕኖ ፈጣሪ ዝነበረ ክልል ድሕሪ ውስናት ኣዋርሕ ወይ ዓመት ከም ውሑድ (minority) ዝቐፀራ ዝተመናጠላ ክልላት ከም ዝህልዋ ንምግማቱ ኣየፀግምን። እዙይ ዋላ ግዝያዊ ጥንካረ ይኹን እምበር እቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ድልዩ ንኸገብርን ናይ ባዕሉ ልዕልና ንምፍጣርን ዝተወሰነ ርሕቀት ክወስዶ ዝኸእል ዕድል ወይ ፀጋ እዩ ክባሃል ይኸእል እዩ።

ሰ/ እቲ ናይ መጨረሻ 5ይ ጠንካራ ዓቕሚ እዚ ሓይሊ ገይርካ ክውሰድ ዝኸእል መደናገርቲ ኣጀንዳታት ሓዙ ምልዓሉ እዩ። ኢህወዴግ ንመሰል ቢሃር ቢሃረሰባትን ህዝብታትን ዝሰርሓናዮ ልክዕ ንሃገራዊ ዲሞክራሲያዊ ሓድነት ምስፋሕ መሰረታዊ ለውጢ ነምዕእ ኢሉ ከም ዝገምገመ ዝፍለጥ እዩ። እዚ ሓዚ ንኢህወዴግ ተጎዝጊዙ ናብ ስልጣን ዝመፀ ሓይሊ ተበለፂ ሓይሊ ብተፈጥራኣዊ ባህሪኡን ደርባዊ መበቆሉን ምስዞም ዕላማታት ዘጓነፅ እንተኾነ እውን ኣብዚ ፓለቲካዊ መድረኽ ተባራዕቲ ፓለቲካዊ ሕቶታትን ጠለባትን ብምጻፍም ብዋና ዋና ናይ ዓብዪን ውልቀ መሻርኽቱን ናይ ለውጢ ምትዕርራይ (reform) ኣጀንዳታት ከም ዝሓዘን ናይ ለውጢ ሃወርያን መሲሉ ብምቕራብን ብተግባር እውን መደናገርቲ ዛዕባዕታት እናተመሃዙ ኣብ ህዝቢ ተቐባልነት ንኸረክብ ክጥቀመሉ ሓጊዝዎ እዩ።

4.1.2. ደካማ ጎንታት እዚ ሓይሊ

ሀ/ ኣብዚ ጉዳይ ቡዙሕ ምዝርዛር ዘድሊ ኣይኮነን። እዚ ሓይሊ ብትኸክል ናይ ህዝቢ በደል ተረዲኡ፣ ጭቡጥ ፓለቲካዊ ኩነታት ተንቲኑ፣ ናይ ኢ/ያ ደርባዊ ባህርታትን ፓለቲካዊ ኣሰላልፋን ኣቀሚጡ ዝቃለስ እንተይከነስ ነቲ ዘሎ ወቕታዊ ኩነታት ተበሊፁ ኣጀንዳ ህዝቢ ጨውዮን መልክዑን ዓይነቱን ኣዛቢዑን ናይ ውልቀ ረብሓን ክብርን ብፍላይ ካዓ ሕዱር ናይ ስልጣን ዓምእ ንምርዋይ ዝመፀ እዩ። በዙይ መሰረት እውን ፍሉጥ ህዝባዊ ዕላማን ስትራቴጂን ዘይብሉ እዩ። ናይ ህዝቢ ተበራዕቲ ሕቶታት ክምልስን ኢ/ያ ኣረጋጊኡ ከመርሕን ኣይኸእልን። ስለ ዝኾነ ንፁር ብዘይኮነን ተለዋዋጥን ኣጀንዳን ስትራቴጂን እናሓዘ ስለ ዝጓዓዝን ንፁር መደብ ስለ ዘይብሉ እናተላተመ ዝኸይድን ብኣውረኡ ኣብ ከይዲ ዘጋጠምዎ ፈተናታት ክፃወር ሕቕ ዘይብሉ እዩ። ስለ ዝኮነ ድማ ህዝቢ እናዐሸወ ክነብር ስለ ዘይኸእል ብቀሊሉ ክወድቕ ዝኸእል እዩ። እዙይ ካዓ ብጥበብን ብትዕግስትን እናተቃለዐ እንተኾይዱ ነቲ ይውክሎ እየ ዝብሎ ህዝቢ ሓዊሱ ምስ ኩሎም ቢሃር ብሃረሰባትን ህዝብታትን ክላተምን ዓርሱ እናመንመነ ክጠፍእን ዝኸእል ህዝባዊ መሰረት ዘይብሉ ቦኸባኸን ኣብ ሓሸዋ ዝተተኸለን ሓይሊ እዩ። እዚኣ ባዕሉ እውን ዝፈልጣ እያ።

ለ/ እቲ 2^ይ መሰረታዊ ድኸመት እዚ ሓይሊ ብዝተፈላለዩ ኣካላትን ተጓናዕትን ጥምረትን ኣጀንዳን ግዝያዊ ዕርቂ ልብዶ ስለ ዝኾነ ፀጊንካ ዘይፅገን ናይ ፀለኣይ ፀለኢ ፈተውየይ ዝብለ እንተዘይኮይኑ ብዙሕ ርሕቕት ክጓዓዝ ዘይኸእል ሓይሊ እዩ። እዙይ እውን ኣብ መንጎ ትምክሕትን ፀቢብነትን ተገይሩ ዘሎ ብጣዕሚ ክልተ ተፃረርቲ ጫፋትን ብድሕሪኦም ተሰለፉ

ዘሎ ናይ ነፍሳት ስታንታን ኦርቶዶክስን ከምኡ እውን ኣብ ውሽጢ ኦርሚያ ዘለው ሓይልታት ነንባዕልቶም ዘይስማዕም ፖለቲካዊ እምነታትን ይኹን ኣብ ኣምሓራ ክልል ዘለው ናይ ፓለቲካ ሓይልታትን ምስ ዘለዎም ሕዳር ናይ ስልጠን ፃምእን ፈጊሞም ክዕረቹ ዘይክእሉ ፓለቲካዊ ተቃርኖ (contradictions) ዘለዎም እዩ። ብርግዕ እዙይ ህዝባዊ ዕላማ ዘይብሉ ጥምረት ንምኳኑ ሓደ መረጋገጫ እዩ።

ሐ/ እቲ ሳልሳይ ድክመት ፍሉይ ፀረ-ዲሞክራሲ መግለጺ ዘለዎ ሓይሊ እዩ። ፀረ-ዲሞክራሲያዊ ባህሪ ናይ ህዝቢ ዕላማን ጥቅምን ኣጀንዳ ዘይብሉ ብግዝያዊ ናይ ህዝቢ ዓመፅ ተበሊፁ ዝመፀ ግን ኣብ ስልጣን ኮይኑ ንህዝቢ ኣናጨቆነ ዝመፀ ንክብሩን ዝንኡን ዝሰርሕ ሓይሊ ብምዃኑ እዩ። ስለ ዝኾነ ናይ ህዝቢ ሕቶ ብቕንዕና ክርኢ ኣይክእልን። ጫፍ ዝረገፀ ናይ ስልጣን ህረፍ እውን ካሊእ መግለጺ እዩ። ስለ ዝኾነ ኩሉ መንገዲ ተጠቂሙ ኣብ ስልጣን ንክፀንሕ ክዕደር እዩ። ረክብክዎ ሳኣንክዎ ሐዘ ኢሉ ዝተበገሰ ሓይሊ ስለዝኾነ ልዕልነት ሕጊ ዝባሃል ኣይቅበልን። ንሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓቱን ተገዛኢ ክኸውን ኣይክእልን። ኣድላይ እንተኾይኑ እውን ኩሎም ናይ ፀጥታ ኣካላት ንጭቆናን ናይ ህዝቢ ሕቶ መጨፍለቅን ክጥቀሙም ይክእል እዩ። ተቃውሞታት እንተሓይልዎ እውን ክሳብ ናብ ፈሽሽቲዝም ስርዓት ምህናፅን ጀምላዊ ጭፍጨፋን ክሳብ ምፍፃም ክኸይድ ይክእል እዩ። እዙይ ካዓ ምስ ህዝቢ ዘላትሞ ባህሪ እዩ።

4.2. ጠንካራን ደካማን ጎንታት ወያናይ ዲሞክራሲያዊ ሓይሊ

4.2.1. ጠንካራ ጎንታት

ከምቲ ደጋጊምና ዝገለፅናዎ እዚ ሓይሊ ነቲ ዘሎ ሕገ መንግስትን ፌዴራላዊ ስርዓትን ወያናይ ዲሞክራሲያዊ መስመርን ካብ ልቡ ዝኣምንን ኣብዙይ ነቲ ዘሎ ፓለቲካዊ መድረኽ ዝጠልቡ ምምሕያሻት እንተኣድልዮም እውን ብቲ ሕጊ መሰረት ህዝቢ ኣሳሊፍካን ኣእምንካ ክማሓየሽ ዝጠልብ ሓይሊ እዩ። እዙይ እውን ንህወሓት ከም ኮር ወሲድካ ክረኣ ዘለዎ እዩ። እቶም ኣብ ስልጣን ዘለው እውን እንተኾነ እዚ ስርዓት ንምፍራስ ናይ ስሕበት ማእኸሉ ህወሓት ዳግም ከምዘይላዓል ገይርካ ምውቃዕ ዝብል እዩ። ስለ ዝኾነ ህወሓት ከም ውድብ ኣብ ኢህወዴግ ዘለዎ ብፅሒት፣ ነዚ ስርዓት ንምትካል ዝነበሮ ተራ ይኹን ኣብ ናይ 43 ዓመታት ዘካሰቡ ናይ ቃልሲ ተመኩሮ ዝፍለጥ እዩ። በዝሒ ህዝቢ ወይ በዝሒ ዕጥቅን ሰራዊትን እንተይኮነስ ዝህልወካ ህዝባዊ ዕላማ፣ ነዚ ዕላማ ናይ ህዝቢ ኣጀንዳ ንምግባር እትኸተሎ ናይ ቃልሲ ስልቲ፣ ነዚ ኸቡር

ዕላማ ክበሃል ዝኸፈል መስዋእትነትን ዝተወደበ ናይ ኣመራርሓ ዓቕምን ከም ዝኮነ ብተግባር ኣረጋጊፁ ዝሓደረ ውድብ እዩ።

ኣብዙይ 2^ተ መልካዓት እዮም ዘለው። እቲ ሓደ ህወሓት ንናይ ህዝቢ ለውጢ ዝቃለሰ፣ ነዙይ መስዋእትነት ዝኸፈል፣ ሚልኖናት ከሰልፍ ዝኸእል ኣጀንዳ ዘለምን ብተግባር ሰሪሑ ዘርእዮ ውድብ ስለ ዝኮነ ብቢሄር ቢሄረሰባትን ህዝብታትን ከም መርኣያ (role model) ዝኸተሉዎ ምዃኖም እዩ። እቲ ካልኣይ ካዓ እቲ ነዙይ ከም ሕማም ኩርምቲ ዝኮኖ ሓይሊ ድማ እዚ ሓይሊ ሚዛን እዙይ ከይቀየርካ ኣብ ስልጣን ምንባር ስለ ዘይካኣል ንህወሓት ከም ዋና ናይ ፀላኢ ሕምብርቲ ገይሩ ይረባረብ ኣሎ። ስለዝኮነ እቲ ምስ ህወሓት ዝግበር ቃልሲ ምስ መላእ እቲ ስረዓት ናይ ምፍራስን መላእ ናይ ኢ/ያ ህዝብታትን ዝግበር ስለ ዝኮነ ንናይ ህወሓት ምንቅሳቃሳት ብጥቃቕ ምርኣይ እዩ። ስለ ዝኮነ ኣብዚ ስነድ ንህወሓት ከም ወኪል ገይርካ ምውሳድ ብወሳኔይ መልክፁ ነቲ ወያኔይ ሓይሊ ዝገልፅ ከም ዝኾውን ጥርጥር የብሉን።

ሀ/ ከም ህወሓት ዘለና ጥንካራ ኣብዙይ ዘርዚርካ ምቕማጥ ነቶም ኣብ ዝተፈላላዩ እዋናት ብገምጋምን ፓለቲካዊ ፅሑፋትን ተቀሚጦም ዝሓደሩ ምድጋም እዩ። ህወሓት ንዕላምኡ ንቡዙሓት ዓሰርተ ዓመታት ብዝተናወሐ ቃልሲ ዝተፈተነ፣ ናይ ዓለም ህዝቢ ዝመስከረሎም መራሕቲ ዝፈጠረ ፣ ናይ ዕላማ፣ ኣረኣኣያ ፅሬትን ዕላማ ፅንዓትን ሓድነት ዝፈጠረ፣ ንህዝቢ ዕላማን ክብርን መስዋእትነት ፅለታዊ ወፊያ መሪሕነቱን ኣባሉን ባህሊ ዝገበረ፣ ከምቲ ሓዚ ኣጋጢሙ ዘሎ ግዝያዊ ማዕበላት ብናይ ሓይልታት ኣሰላልፋ ኣነጻሩ ህዝብን ፀላእን ነናብ ደምበኦም ብምፍላይ ፀላኢ መን ምዃኑ ናይ ምፍላይ ሰፊሕን ዓሚቅን ተመኩሮ ዘለዎ ውድብ እዩ። ህወሓት ኣብ ናይ 43 ናይ ቃልሲ ዓመታቱ ልኡኹ ተረዲኡ በቢ ማዓልቱ ልኡኹ ክፍፅም ዝኸእል ኣሻሓት ካድረን ኣባልን ዘለዎ ውድብ እውን እዩ። ልዕሊ ኹሉ ከዓ ኣብ ከምዙይ ዝበለ ኩነታት ሓደ ቋንቋ ዝጠረብ፣ ናብ ዘሰለፍካዮ ዝሰለፍን ዝዓሰልን ብግዝያዊ ስሚዕታትን ታህዲድን ዘይምብርከኽ ፣ ካብ ገዝኡ ኣውግእኻ ከየሰልጠንካ ካድረን ወታደርን ክትገብር እትኸእል ሚሒር ትዕግስተኛ ግን ካዓ እንተተላዒሉ መምለሲ ዘይብሉ ሓራስ ነብሪ ዝኾነ ህዝቢ ዝወነነ ዕድለኛ ውድብ እዩ። እዙይ ዓብዩ ዓቕሚ ፓለቲካዊ መስርሕን ሚስጥር ዓወትን እዩ።

ለ/ እቲ ኻለእ ጠንካራ ጎኒ ወይናይ ሓይሊ ዕላማን መትከልን ህወሓት ዕላማን መትከልን ኩሎም ህዝብታት ምዃኑ እዩ። ኩሎም ናይ ኢ/ያ ህዝብታት ፌደራላዊ ስርዓትና ብፍላይ ንሕገ መንግስታዊ ስርዓትና ብሓፋሻን ተጠናኺሩ ክቅፅልን ናብ ዘለዎ ኸውስኽን እምበር እዚኣ

ንድሕሪት ዝምልስን መንነቶም ዝትንክፍን ኣይቅበሉን። ኣፍቶም ግዝያዊ ስልፍታት ብስምዒት ዝነጉድ ብግዝያዊ ናይ ኣመራርሓ ዝተደናገረን ፎተኦም ለጢፉ ሆይ ሆይ እንተበለ እውን ፀረ-ረብሕኡ ክሰለፍን ግን ኣይክእልን። ርግእ ኢልካ እንተረኣይኻዮ ካብ ኦሮሚያን ኣምሓራን ሓዊሱ እቲ ሕ/ሰብ ዘሳትፎን ፀገሙ ዝፈትሐሉን የብሉን። ትማሊ ፍትሒ ኣይተረጋገፀን ልምዓት ንድሕሪት ይምለስ ኣሎ ኢሉ ጋንግሪን ኣመራርሓ እንተሓበረ እውን እቲ ጋንግሪን ቆሪፅካ ኣብ ክንዲ ምድርባይ ሎሚ ምስጋንጊሪት ኣነ እየ ዝቃለሰልካን ዝውክለካን እንትብሎ ክንደይ ዘኣክል ብሽሙ ይሸቅጡ ከም ዘለው ሓፍሽ ታዓዚቢ እዩ። እዚ ኣጀንዳ ጥንክር ኣቢሉ ኣልዒሉ ዝቃለስ እንተተረኺቡ መላእ ናይ ህዝብታት ኣጀንዳ ከም ዝኮነ ዘጠራጥር ኣይኮነን።

ሐ/ እቲ ሳልሳይ ናይ ህወሓት ጥንካረ ክባሃል ዝክእል ብተነፃፃሪ እቲ መሪሕነት ዝገበሮ ገምጋምን ነዙይ መሰረት ገይሮም ዝመፁ ዘለው ተስፈታትን እዮም። ሐዚ ኣብ ትግራይ ናይ ሙሁራት ተሳትፎን ዝተፈላለዩ ኣረኣኣያታት ከይፈራሕኻ እንተገደደ ኣብ ናይ ህዝቢ ትግራይ ናይ ሓባረ ኣጀንዳ ተሓባቢርካ ንምስራሕ ዝግበሩ ዘለው ጅምሮታት ኣብ ትግራይ ነቃዕ ፈጠሩ በዙይ ኣቢሉ ትግራይ ክኸፋፈልን ኣብ ትግራይ ኢዱ እናኣተወ ከሕምዞቅን ንዝደሊ ኣካል ዕድል ዝኸልእ እዩ።

4.2.2. ደካማ ጎንታት እቲ ወያኔ ሓይሊ

ከምቲ ልዕል ክብል ብተደጋጋሚ ዝተገለፀ ህወሓት ሐዚ እውን ንዘለውዎ ዓቅምታት ዘምክኑን ተዳማፅነቱ ዘስእኑን ድክመታት ከውግድ ኣይካኣለን። እዚኦም ድማ

ሀ/ እቲ ሓይ ህወሓት ኣብ ክሊ እቲ መሰረታዊ መሰመሩን ሕገመንግስታዊ ስርዓትን ነዚ ሐዚ ዓለማዊ ኹነታት ፓለቲካዊ መድረኻዊ ዕማምን ዝምጥን ናይ ኣረኣኣያ ዓቅሚ ዝወነነ ዘይምኻኑ እዩ። ኣብ 27 ዓመታት ውፅኢት ፃዕርና ዝኮኑ ኣሻሓት ሙሁራትን ሃፍቲ ዘፍረዩ ሓይልታትን ኣረኣኣያን ናይ ሓድሽቲ መደባት ምፍጣርን ናይ ነባራት መደባት ሽግሽግን እናተፈጠሩ ይኸዱ ኣለው። እዙይ እውን ብግልጋሎትናን ኣመራርሓናን ዘይዓግበን ቅሬታ ዝሓዘን ቡዙሕ እዩ። ነዙይ ዝምጥን ፓለቲካዊ ኣረኣኣያ፣ ናይ ኣወዳድባን ኣሰራርሓን ለውጢ ኣብ ክንዲ ምግባር ንዝፍጠሩ ፀገማት ናይ ኣፈፃፀማ ድክመታት ገይርካ ምርኣይ ህወሓት ምስ ኩነታት ከይተጓዓዘ ተሸኪሉ ክቀሪ፣ ዓቅሙን ተደማፅነቱን ክቅንስ ገይሮም እዩ። 35 ናይ ገምጋም ማዓልታት ነዙይ መሰረት ገይረካ ክንዲ በቢ መደቡን ካብዙይ ዝምንጩ ፓለቲካዊ ኣሰላፍን ናብ ክንዲ

ምእታው ናይ ቂም፣ ህልክን መንሰዓረን ዝተኣጀለ ገምጋም ንህወሓት ተወሳኺ ሰብ ክትሰእንን ገይሩዎ እዩ።

ስለ ዝኮነ ብዝሓለፈ እናተመካሕና ንነእዋኑ ዝምጥን ፓለቲካዊ ዓቕሚ ምፍጣር ኣይቡና እዩ። በዙይ እውን ኩነታት ኣቐዲሙ ዝግምትን ኣጀንዳ ዝፈጥርን ተኸባርን ተሃራፍን ዝነበረ ውድብ ብፀላእቲ ተቀዲሙ ንሳቶም ኣብ ዝፈጠራዎ ኣጀንዳ ተፀሚዩ ዝተኣማመኑልናን ስትራቴጅካዊ ፈተውትና እንተይቀረዩ ባኣና ተስፋ ቆሪዖም ከንሳሐቡን ንግዝያዊ በትሪ ፈሪሖም ናብዘይ ደንበኦም ክሕወሱን ገይሩ እዩ። ሎሚ ምስ ህወሓት ዝዓረኸን ምስ ቆልቋል ዝተፀገፀን ሓደ ኾይኖም ኣለው።

ለ/እቲ 2ይ ሐዚ ኣብ ህወሓት ጉልህ ኢሉ ብድኸመት ዝረኣ ዘሎ ኣብቲ ላዕለዎይ መሪሕነት ዘሎ ናይ መሪሕነት ምድኻም እዩ። እቲ ድኸመት እውን ተራ ምድኻም ኣይኮነን። ናይ ዕላማን ህዝባዊ ውግንናን ምዝናፍን ደርብኻ ምቅያርን እውን እምበር። ቅድም ክብል ክልተ ጉጅለ ተባሂሉ እቲ ሓደ ጉጅለ ብስዕረት እቲ ካሊእ ጉጅለ ከም ዝተጠናቐቐ ፍሉጥ እዩ። እዙይ 3ተ መልክዓትን ኣሰላልፋትን ፈጠሩ ሓሊፉ እዩ። እቲ ሓደ ኣብ ህወሓት ንቡዙሕ ዓመታት እናተሰፋሕፈሐ ዝመፀ ፀረ-ዲሞክራሲ ዝወለዶ ደርባዊ ፍሕፍሕ ዘይብሉ በረድ ዝኾነ ቃልሲ ጠምብዩ ውሰናት ገበርቲ ሓደግቲ ክፍጠሩን ዝተረፉ በለፀኛን ተሓባባርን ኾይኑ ዝረኣየሉ ባይታ ተፈጠሩ ኣሎ።

ኣብ ቃልሲ ኣፈላላይ ንህወሓት ባዓል ቡዙሕ ተመኲሮ እንተኾነ እውን ናይ 2010 ኣፈላላይን ግን ካብዚኣቶም ዝተፈለ እዩ ነይሩ። በይንኡ መስመር ንኺድ፣ ህዝቢ ከመይ ንጥቀም እንተይኮነስ ሓደ ነቲ ሓደ ከመይ ይሳዓድ፣ ናተይ ጉጅለ ንኸስዕር መን ኣብ ልዕሊ መን ዝብሉ ቅድድም ተኻይዱ 35 ማዓልቲ ኣብ ቆሎ ጥጥቆ ተወዳኡ። እዙይ እውን እቲ ዝተወሰነ እውን ዕሕሕ ዝብል ከይህሉ ኣብ ቃልሲ ዝተመሰረተ ሓድነት ንሓደን ንሓዋሩን ተቐቢሩ ህወሓት ዝገደደ ደንበ ፍርሕን ፈራሓትን፣ በለፀን በለፀኛታትን ኾይኑ ኣሎ። ሙሉእ ንሙሉእ ኣብ ውሽጢ ህወሓት ምቅላስ ሓቅን ቅንዕናን እንተይኮነስ ከም ቲፎዘኻን ዓቕሚ ጉጅለኻን ምጻኑ ት/ቲ ሂቡ ሓሊፋ እዩ። ሓቂ ሓቂ ንዘራረብ እንተይልና ብኹሎም ናይ ፓለቲካ መዐቀንታት ካፍቶም ዝተባረሩ ዝበለፀ እቲ ሐዚ ኣብ ህወሓት ቤት ፅሕፈት መእኸል ገይሩ ዝላዓለ ሓላፍነት ተቆፃፂሩ ዘሎ ሓይሊ ዳግም ውድብ ብዘይብክል መልክዑ ክቐረፅ ዝነበሮን ዘለዎን ንግግሪን ስርዓትናን ረብሓ ህዝብናን እዩ። እዚ ንግግሪን ውድብ እዙይ ካዓ እቲ ዝገርም ብህዝቢ፣ ብኹሉ ኣባልን ኣመራርሓን ዝፍለጥ እዩ። ብጣዕሚ ዝገርም ግን በቲ ዝቐደመ ጥፍኣቱ ከይተሰኸፈ

የግዳስ አነጻጻሪ ስልጣን ክህነት ዘላቂ አሉ ሐዘ እውን ህወሓት ጠቅላላ ናብ ኢዱ ከእትዎ ለይትን ቀትርን ብዘይ ዕረፍቲ ይሰርሕ ምህላው እዩ። እዙይ ህዝብን አባልን ንህወሓት ብጥርጣረ ዐይኒ ክትረክ፣ ብውድቡ ተስፋ ቅቆርፅን ናብ ስጋኣት ክኣቱን ዝገብር እዩ። ሓድነት ተጋሩን ቃልሲ ህዝቢ ትግራይን ኣብ ስሚዕትን ተብተብን ኣይኮነን። ኣብ መትከልን ውዑይ ቃልሲ ዝተመሰረተ ሓድነት እምበር።

ሐ/ ኣብ ህወሓት ኣሰላልፋ ከም ድኽመት ዝረከ ካሊእ ጉዳይ ጥልቀትን ስፋሓትን ዘሎዎ ኣረኣኣያን ተግባርን ፀረ-ዲሞክራሲ እዩ። እዙይ ድማ በቲ ሓደ ገፅ ብስም ሓድነት ናይ ኣረኣኣያ ኣፈላላይን ዝተፈላላየ ኣመራጺ ኣተሓሳስባን ብስጋኣት ዝርእን ነዙይ ዝፀየፍን ኣረኣኣያ ደርጋ ባህሊ ኣመራርሓ ኾይኑ ኣሎ። እዙይ እውን ህወሓት ናይ ብስሚዕት ዝድግፍን ተስፋኛታትን ዝዓብለሎ ንጭቆናን ፀቅጥን ዝምቹ ባይታ ፈጠሩ እዩ። እዘይ ካዓ እቲ ሓደ ብገርሁ እቲ ሓደ ብጉርሑ ኾይኑ እቲ ንውድብ ይጠቅም እየ ዝበለ ውድብ ዝጠቐመ መሲልዎ ኣባርር እንትባሃል እንተባርር እቲ ውሑድ ሓይሊ ካዓ ውድብ ናይ ውልቁ ገይሩ ገባሪ ሓዳጊ ኸኸውን ገይርዎ እዩ። ሐዘ ንህወሓት ካብ ተዋጋኢት ላሕሚ ዘየድሕን ብኣሻሻት ዝቐፀር ኣመራርሓ ታኣኪቡ ዝቃለሱ ልክዕ ዘኣቱ ናይ ውሕዳት ፀረ-ዲሞክራሲ ናይ ዓፋና መሳርሒ ኾይኑ ኣሎ።

እዙይ እውን ንውድብ ዘዳኸሙን ዝቐትሉን ኣረኣኣያታትን ተግባራትን ሕጋዊ ሽፋን ዋሃብን መዕደቕን ኾይኑ ይርከብ። እዙይ ንውድብ ዋጋ እናክፈለ ወጺኡ ሐዘ እውን ዋጋ የኸፍላ ኣሎ። እዚኣም ንህወሓት ዘይቐጥዕ ቅፅዓት የቐፅዕዎ ኣለው። ኣብ ከይዲ እውን ንህዝቢ ትግራይ ዘይግመት ዋጋ ዘኸፍልዎ ዘይተወራረዱ ናይ ቡዙሕ ግዜ ዝተጠራቐሙ ዕዳታትን ሸክምታትን እዮም። ተፈተወ ተፀልኦ እዙይ ምንጨ ኩሎም ድኽመታትናን ፈተናታትናን እዚ ፖለቲካዊ መድረኽ እዩ።

5. ቀፃሊ ኣንፈታትን መቃለሲ ስልትታትን

ቅድም ቀዳድም ግዝያውን ቀፃልን ስትራቴጅን ታክቲክን መሰረት ዝገበረ ፓለቲካዊ ትልሚ የድሊ። እቲ ሐዘ ዘሎ ፓለቲካዊ ኹነታት ብጣዕሚ ፈጣን ንግዚኡ ምግማቱ ዘፅግመን ፈታውን ፀላእን፣ ህዝብን ፓለቲካዊ ኣሊትን ተደናጊሩ ዝተሓዋወሰ ንምቅላስ ኣፀጋሚ ዝኮነ ዝተዘረገ ማይ እዩ ኾይኑ ዘሎ። እዙይ ከመይ ንቃለሶ ዝበል ብጥንቃቄን ነባራት ፓለቲካኛታትን ሙሁረትን

ዝሓወሰ ሰነድ ምድላው የድሊ። እቲ ኣብ ላዕሊ ዘሎ እንትዳሎ ብወገነይ እዞም ዝስዕቡ ኣብ ግምት ክኣትው ዘለዎም ይመስለኒ።

1. ናይ ህዝቢ እምቡተኛነት ማእኸል ዝገበረ ቃልሲ ምውላዕ

እቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ግዝያዊ ናይ ህዝቢ ናይ ሰናይ ምምሕዳር በደልን ዓፈናን ዘማረር ብስሚዓት ዝተሰባሰበ ናይ መናኣሰይ ዓመፅ ተበሊፁ ዝመፀ እዩ። ስለዝኾነ ብተፈጥራዊ ባህሪ ንሕቶ ህዝቢ ጉቡእ መልሲ ክህብ ስለ ዘይኸእል ኣብ ስልጣን ንክፀንሕ ህወሓትን ስርዓት ወናይ ዲሞክራሲን የጥፈኣልኩም ኣለኹ ኢሉ ዕድመ ንምግዛእ ክሳብ ወታደራዊ ስጉምቲ ዝኸይድ ፈሺሱቲዝም ክእውጅ ዝኸእል እዩ። እዙይ ብናይ ፀጥታ ሓይሊ ይኹን መራሕቲ እንተይኮነስ በቲ ፓለቲካዊ ኣሊት ዝምራሕ ናይ ህዝቢ እምቡተኛነት (public disobedience) ገይረካ ምቅላስ የድሊ። ይኹን እምበር እዙይ በቲ ናይ መንግስቲ ማሐውር ክድገፍን ብኡ ክቃነን ግን ግድን ይኸውን። እንተዘይኾይኑ ስምዒታውነት እናተሓወሶ ስትራቴጂካዊ ቃልሲ ክበላሾ፣ ናይ ውለቀ ሰባትን ዘይተወደበ ሓይልን መሳርሕን መጥቀምን ኾይኑ ካብ ናይ ቃልሲ ኣንፈት ወፃኢ ክኸውን ይገብር እዩ።

2. ብጣዕሚ ጠንካራ ናይ ፀጥታ ሓይሊ ምውዳብ

እቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ሓይሊ ፍፁም ናይ ስልጣን ህርፍ ዘሎዎን ነዙይ ክብል ኩሉ ዝባሃል መማረፅታት ክጥቀም ይኸእል እዩ። እቲ መከለኻሊ ሓይሊ እውን ንዝዕላማ መጥቀሚ ኣየውዕሎን ኣይበሃልን። ፋሽሽቲዝም እንታይ ከም ዝገብር ፍሉጥ እዩ። ዝተወሰነ ናይ ፌደራል ፀጥታ ሓይሊ ብምእታው ህዝቢ ክቁጣዕን ዕግርግር ክልዓልን ገይርካ በዘይ ኣቢልካ ክፍፀም ይኸእል እዩ። ብፍላይ ከም ትግራይ ብኸልቲኦም ሽነኻት ናይ ደንበር ይግበኣኒ ክላዓልን ብዘይ ኣቢልካ ግጭት ብምፍጣር ናይ ፌደራል መንግስቲ ጠልቃ ክኣቲን ብምግባር ኣቢልካ ክፍፀም ይኸእል እዩ። ስለዝኾነ ነቲ ተፈጠሩ ዘሎ ፅቡቅ ቃልሲ መንፈስን ሓድነትን ናብ ዕዳላት ምልዋጥ የድሊ። ኣብዙይ ናይቲ ክልል ዓቕሚ ብቀለብን ኣፅዋርን ነዙይ ክፃወር ስለ ዘይኸእል መጀመርያ እቲ ምልሻን መልስ ተጋደላይን እኹል ምርድዳእ ገይርካ ኣብ ምትእምማን ዝተመስረተ ኩሉ ብዓቕሙ ክባቢኡን ዓዱን ክሕሉ ምግባር። ነቲ ዘሎ ህዝባዊ ፓሊስን ፍሉይ ሓይልን እውን ዘመናዊ ዕጥቂ ምምላእ የድሊ። ብናይ ቢሃራዊ ግልጋሎት እውን ኣብ ሙሉእ ምትእምማንን ድልየትን ዝተመስረተ በቢ ዝሩ እናሰልጠንካ ድለዊ ምግባር የድሊ።

3. አብ ቃልሲ ዝተመሰረተ ሓድነት ምጥንኻር

ሐዚ ናይ ውልቀን ናይ ጉጅለን ጥቕሚ ኣጀንዳ ዝግበረሉ እዋን ኣይኮነን። ሒሳብ ክተወራርድ ምዕዳ ናይ ህዝቢ ረብሓ ዘይምቅዳምን ናይ ህዝቢ ትግራይ ረብሓን ህልውናን ኣሕሊፍካ ምሃብን እዩ። ስለ ዝኮነ ፎርም ምሕደራ ትግራይ መድረኽ ዝፈጠሮ ዕዳል ናብ ቀፃልነት ዘለምን ትካላዊ ብዝኮነ መንገድን ቀፃልን ውዑይን ደርባዊ ቃልሲ እናገበርካ ነቶም ናይ ሓባርን ዘረዳድኡናን ቅድምያ ህብካ ንረብሓ ህዝብን ህልውና ትግራይን ዘቅድም ኣክይዳ ምክታል የድሊ። ይኹን እምበር ምስ ህዝቢ ይኹን መሰረታዊ ዕላማታትና ዘላትሙናን ዋጋ ዘኸፍሉናን ውለቀ ሰባት ግን ብዝተመረጸን ሕጋዊ መስርሕን ቦትኦም ክሓዙ ኣለዎም። እንተዘይኾይኑ ብስም ሓድነትን ናይ ደገ ፀላኢ በልዐናን ኣካይዳ ምስ ፀረ ህዝብን ፀረ-ዕላማን ተጃሚልካ ምኻድ ኣይከኣልን። እዙይ እንተኾይኑ ካፍቲ ናይ ሐዚ ናይ ምድማር ዜሮ ድምር ፓለቲካዊ ፋሽን እንፍለ ኣይንኸውንን። ብተወሳኺ እውን ንህዝቢ ትግራይ ኣይንኡ እዩ ዝጠቅም ዝብል ቀፃልነት ዘለም ክትዕን ኣማራፅታት ምቅረብን ከም ዘሎ ኾይኑ ነዚ ኣጋጣሚ ተበሊፁ ምስ ናይ ደገ ሓይልታት ሸርክና ብምፍጣር ኣብ ህልውና ተጋሩ መሳርሒ ዝኸውን ዕሱብ እንተሃልዩ ግን ከምቶም ኣብ እዋን ደርጊ ዝንበሩ ዑሱባት ነጭለባሻት ፈሊኻ ዘይረኣዩን ቀዲሞም ክቃልዑን በትሪ ዲሞክራሲያዊ ሓይሊ ክጎርፎም ዘለዎም እዮም።

4. ናይ ህዝቢ ሕቶ ቅድሚያ ሂብካ ምስራሕ

ህዝብና ትዕግስተኛን መስተዋዕልን እዩ። ይኹን እምበር ብናይ ሃገራዊ ውቅታዊ ኹነታት ተሸፊናን ኣብዙይ ተፀሚድናን ህዝብና ክብደልን ኣብ ዕንክልል ክንኣቱን የብልናን። እቲ ሐዚ ተፈጠሩ ዘሎ ውቅታዊ ኹነታት ክልተ ኹነታት ክፈጥር ዝኸእል እዩ። በቲ ሓደ ገፅ ናይ ንሒን ምልዕዳልን ፈጠሩ ህዝብና እንክሕሰሉን ብፍትሒ እነዕግበሉን እዙይ ተመሊሱ ከፃ ንውድብናን መንግስትናን ዓቅምን ሞራልን ዝኾነሉ እዩ። በቲ ሓደ ገፅ ናብ ፅልምትምትን ዕንክልልን ኣቲና ተመሊስና ፀገም ኣብ ልዕሊ ፀገም እናተደረበ ልምዓትና ንድሕሪት ዝምለሰሉ ኹነታት ክፍጠር ዝገብር እዩ። ብፍላይ ንሃካያትን ዓቅሚ ደካማታት ዕግዕተኛ ኣመራርሓታትን ክጥቀምሉ እዮም። ስለዝኮነ እቲ ሐዚ ተፈጠሩ ዘሎ ኹነታት ንዝበለፀ ሕራነን ናይ ልምዓት ዕቅምን ከመይ ንጥቀመሉ ዝብል ግልፂ ኣንፈት ክወፀሉን ክምራሕን ይግባእ።

5. እቶም ብናይ ፌደራል መንግስቲ ዝተፈናቐሉ መሪሕነት ዓቕሞም ፀንቂቀካ ምጥቃም ተፈተወ ተፀልእ እዞም መራሕቲ እዚኣቶም 2^ተ ዓበይቲ ዓቕምታት ኣለውዎም። እቲ ኣደ ምእንተ ህዝቢ ክብሉ ዕድምኡም ሙሉእ ኣብ ክርተትን መስዋእትነት ዘሕለፉ፣ ንህዝቢ ትግራይ ረብሓን ህልውናን ሂወቶምን ሂወት ቤተሰቦምን ኣሕሊፎም ዝሃቡ መርኣያ ፅንዓትን መስዋእትነትን እዮም። እቲ ካልኣይ ካን ዕድሚኡም ሙሉእ ካብ ዝተናወሐ ዕጥቂ ቃልሲ ተራ ተጋደላይ ክሳብ ኣዛዚ ወታደራዊ ኣላፊ ከምኡ እውን ካብ ተራ ናይ ወረዳ ኮሚቴ ክሳብ ናይ ሃገር ላዕለዎይ መራሕ ኮይኖም ዘገልገሉ ሰብ ዝደለበ ተመኩሮን ማቕምን እዮም። ህዝባዊ ዕላማ ፣ መትከል ፅንዓትን ምስ ተመኩሮን ዝተፈላላዩ ዕድላትን እንትድመሩ እዞም ሰባት እዚኣቶም ኣብ ዘእተኻዩም ኣትዮም ክሰርሑ ዝኸእል እዮም። እዚ ዓቕሚ እዙይ ፍፁም ክባኸን ዘይብሉ ትግራይ ብናይ ታሪኽ ኣጋጣሚ ደርጋ ኣብ ናይ ፍርቂ ክፍለ ዘመን ዝፈጠረቶ ዓቕሚ እዩ።

ኣብ ኩሉ መዳይ ተጋላቢጡ ከም ወርቂ መኽኹ ወርቅነቱ ዘመስክረ ኣይሊ እዩ። ኣብ ልዕሊ እዞም መራሕቲ ዝተወሰደ ስጉምቲ ኣብ ልዕሊ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ህልውና ንምድኻምን ብኡ ኣቢልካ ስርዐት ፌደራሊዝምን ብኣውረኡ ኸኛ ሕገ መንግስታዊ ስርዓት ንምፍራስ ተባሂሉ ዝተገበረ ውዲት ትምክሕትን ፀቢብነትን ናይ ዚኦም ኣለቓታትን ምኃኑ ግልፂ እዩ። ነዞም መራሕቲ ዘይግባእ ታሪኻዊ ጥልመት እንተኾነ እውን እዙይ ናብ ረብሓን ጥቕምን ትግራይ ምቅያር ግን ብጣዕሚ ግዜ ዘይህብ ጉዳይ እዩ። ኣብዙይ እግረ መንገደይ ክጠቅሶ ዝደሊ ጉዳይ ግን ኣብዞም ኣመራርሓተት ዘሎ ናይ ትግራይ ፓለቲከኛታት ኣረኣኣያ እዩ።

እቲ ዝበዝሕ ኣብዞም መራሕቲ ዝበፀሐ መጥቃዕቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዘሎ ፅልኣትን እንተኸኢሎም ከም ህዝቢ ከጥፍኣዎን ዝደልዩ ዝኻላኑ ፅልኣት መግለፂ ምኃኑ ዝርድእ እዩ። ቁፅሪ ቀሊል ዘይበሃል ኣይሊ እውን ግን ነቲ ናይ ፅግዕተኛ ኣይሊ ስጉምቲ ኣብ ልዕሊ ናይ ውልቀ ሰባት ዝተወሰደ ስጉምቲ ገይሩ ከበሮ ዓምሓም ዝወቅዕ እዩ። ኩሉ ዝመሰሎ ምሓዙ መሰሉ እዩ። ብናተይ እምነት ግን ብፅተ መንገድታት እዞም መራሕቲ በፂሒዎም ዘሎ መጥቃዕቲ እዩ ኢሉ እየ ዝኣምን ።

እቲ ቀዳማይ ምክንያት እዞም መራሕቲ ኢህወዴግ ዝባሃል ውድብ ክፍጠር፣ ስርዓት ወያኔይ ዲሞክራሲን ናይዙይ ፍልስፍና ነፀብራቅን ኣብ ዓለምና ብጣዕሚ ዘመናዊ ካብ ዝበሃሉ ሕገ መንግስቲ ንክትከል ዋና ማሃንዲሳት ኣዳሽ ኢ/ያ እዮም። እዙይ እውን ስርዓት ፅግዕተኛ ኣይልታት ደጃዕጃዕ ክብልን ዝገበሩ እዮም። ኣብ ዓለም ብቁፅሩ ውሑድ ብመስመሩን ኣረኣኣያ ፅንዓቱን ግን ብዓለም ተፅዕኖ ዝፈጥር ኣይሊ ሚዚን ከም ተርእዮ ክፍጠር ተጋዲሎም ኣጋዲሎም

እየም። እዙይ እውን ብዙይ ጥቅመይ ቀርቦኒ ዝበለ ናይ ደገን ናይ ውሽጥን ሓይሊ ንተኸታታሊ 27 ዓመታት ናይ ስሕበት ማእኸሉ ኣብዙይ ገይሩ ሰሪሑ እዩ። ስለዝኮነ ብፓለቲካዊ ሳይነስ ብፍላይ ወታደራዊ ዶክትሪን ናይ መጥቃዕቲ ስልቲ ኣፍቲ ናይታ ፓለቲካዊ ሓይሊ ሚዛን ዘሃብዎ መሪፅካ ብምውቃዕ ምድኻምን ብኡ ኣቢልካ ጠቅሊልካ ምድምሳስን ዝብል ኣንፈት ተኸቲሎም ዝፍፅምዎ ዘለው ከይዲ እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ። እዙይ እንተዘይኸውን ነይሩ በዞም ሰባት ኣቢሉ ጠጠው ክብል ነይርዎ። ሓዚ ካብ መንግስቲ መራሕቲ ክሳብ ናይ መከላኸሊ ጀነራላትን ተራ ናይ መንግስቲ ሰራሕተኛታትን ፍፁም ሕገ ዘይተኸተሉ ምብራር ስግምቲ ይውሰዶሎም ኣሎ። ገሊኣም ብጥርታ እንተልናዮም ኣብ ስራሕ ፈፃመት ዘለውን ናይ ህዝቢ ትግራይ ወኪላት ዝተበሃሉን ከ እንታይ ገይሮም ዝብል መልሲ የብሉን።

እቲ ካልኣይ ምክንያት ግን ብስም ናይ ቀትሪ ኣሃብእ ዝብል ዝተወደበ ጭርሖ ብተደጋጋሚ ክዝመቶሎም ዝግበር ዘሎ ብትኽክል ንዘራረብ እንተይልና እዞም ሰባት እዚኣቶም ድዮም ናይ ኢ/ያ ሙስኛታት ዝብል ሕቶ ኣይምልስን። ኣብ ኢ/ያ ብጣዕሚ ዝተወደበን ስርዓት ዝሓዘ (grand) ሙሱና እትምፀም ፀገም ናይ ኢ/ያ ፈጠረቱን ፈፀምቱን እዚኣም ድይም ነይሮም? ኩሎም ከ ሙስኛታት ድዮም? ህዝቢ ትግራይን ህወሓትን ዝተፈላላዩ እዮም፣ ህወሓት ናይ ህዝቢ ትግራይ ረብሓ ኣየረጋግፅን፣ ኣብ ትግራይ ዘሎ ውድቀት መበገሲኡ ህወሓት እዩ ዝብል ሕቶ ንምንታይ ብዝተወደበ ይምራሕ ኣሎ? ዝብል ምስዙይ ኣይኸይድን። ብናይ ፌደራል መንግስቲ ትእዛዝን ናይ ኣብ ወፃኢ ዘለው ትግራይ መልክዓ እኻ ዘይፈልጥዎን እንተይኮነስ ብህዝቢ ትግራይን ኣባላታን እይኮነን ድዮም ክምዘኑ ዝግባእ? ንሕና ንፈልጠልካ፣ ዝሃብናካ ተቐብል ዝብልክ ካበይ ዝመፀ ናይ ኢህወዴግ ባህሊ እዩ? እዚ ኸሉ መልሲ ኣይረኸበን።

እቲ 3ይ ምክንያት ግን ብሓቂ ንዘራረብ እንተተባህሉ እቶም ስግምቲ ዝወስዱ ዘለው ብደም ዝጨቀዩ፣ ብክራይ ኣካብነት ዝተጨማለቁን ኩባንያታትን ዓለም ለክ ሆቴላትን ዝወነኑ እዩ ኣይኮኑን እዮም። ሕግን ስርዓትን ኣለ ኢሎም ሂወቶም ንኸድሕኑ ኣብ ፓሊስ ጣብያ ዝተፀለሉ ብናይ ፀጥታ ኣካላት ጥዩት እርሙታ ልዕሊ 100 ሰባት ኣብ ሓደ ጉድጓድ ዝቀበረን ንክርሸኑ ዝኣዘዘን እቲ ሓዚ ስጉምቲ ወሳዲ ዝኒሆ ለማ መገርሳ ንሱ ናይ ለውጢ ሓይሊ ኾይኑ ኣብዞም መራሕቲ ስግምቲ ክወስድ እንታይ ሕጋውን ሞራላውን ብቅዓት ኣለዎ? ንዙይ መልሲ የድልየኒ እዩ።

ስለ ዝኾነ ኣብዞም ልዕሊ መራሕቲ ዝተወሰደ ስግምቲ ህወሓት ብዘይ መራሕን ውድብን ኣትሪፍካ ዓቅሙ ክዳክምን በዙይ ኣቢልካ ዳግም ናብ ስልጣኖም ስጋኣት ዘይኮነሉን ኩነታት

ምምችቻውን ዝብል ኣንፈት ተኸቲሉ ዝተፈፀመ መጥቃዕቲ እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ። ይኹን እምበር እዞም ሰባት እዚኣቶም ከም ሓደ ኣባልን መሪሕነት ህወሓትን እንተኣጥፊኡም ክግምገሙን ክቅፅዑን ኣይግባእን ዝብል እምነት የብለይን። እዙይ ግን ናይ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን ሓላፍነትን ስልጣንን ደኣምበር ብመን ኣለኒ ዝግበር መጥቃዕቲ ፍፁም ንህዝቢ ትግራይ ካብ ዘለዎም ቂምን ንዕቕታትን ዝብገስ ምዃኑ ግልፂ እዩ። ስለ ዝኮነ ብውልቅና ዘለና ቂምን ናይ ይመስለኒ መደምደምታን ንጎኒ ገዲፍና ኣብ ጭቡጥ ሓበሬታ ዝተመሰረተ ሚዛን ክነዕርፍን ናይ ፀላእን ናይ ህዝቢ ዕላማን ፈላጊና ክንርእን ይግባእ። እንተዘይኸይኑ እዙይ ብትረት እንተዘይተቐላጠፍኦ ኣብዚኣም ጠጠው ዘይብልን ንልካዖ ዝደለየስ ብገንዘብካን ኣይምለስ እዩ እሞ ብትረት ክንቃለሶ ይግባእ ዝብል እመነት ኣለኒ።

እሞ ንረብሓ ህዝቢ ትግራይ 40 ዓመት ሙሉእ ንምግማቱ ዘፅግም መስዋእትነት ዝከፈለ ባዓል ውለታ ሓይሊ ሎሚ ናይ ታሪኽ ኢጋጣሚ ኾይኑ ብምቅላሱ ናይ ፀላኢ ታረጓት ኾይኑ ናይ ሞራልን ኣካላውን ናይ ፅግዕተኛ ዝተወደበ መጥቃዕቲ እንትበፅሖ ነዙይ ዘይምቅላስ ፍፁም ታሪካዊ ስሕተትን ጥልመትን እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ። እዙይ እውን ታሪኽ ጅግንነትን መስዋእትነትን ክቅልበሱን ፅባሕ ምእንተ ህዝቢ መስዋእቲ ዝኸውን ሓይሊ ክመናመን ኢሉ እውን ክዳኸምን ዝገብር እዩ። ናይ እምቢተኝነትን ዓወትን ታሪኽ ብተንበርከኻነትን ክሕደትን ዝቕይር ብጣዕሚ ሓደገኛ ኣካይዳ እዩ ዝብል እምነት ኣለኒ። እዙይ እውን ምስ ታሪኽ ምቅፃልን ናይ ባዕልኻ ጅግንነት ምዕቃብን እምበር ንውለቀ ሰባት ኢልካ ክግበር ዘለም ኣይኮነን። ፅቡቕያ ዝገብርስ ወይ ንገረሉ ወይ ግበረሉ እዩ። ናይዞም ሰባት እዚኣቶም መጥቃዕቲ ናይ ህወሓት መጥቃዕትን ስምብራትን እምበር ናይ ውለቀ ሰባት ጥሪሕን ብኣኣቶም ጠጠው ዝብልን እዩ ዝብል እምነት የብለይን።

ስለዝኾነ ትማሊ ተቐላጠፍና ዝሰገርናዮም ፅግዕተኛ ሓይልታት ኣብዞም መራሓቲ ዝፈፀምዎን ዝፍፅምዎ ዘለውን ዝተወደብ መጥቃዕትን ፀለመን ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ህልውናን መንነትን ዝተፈፀመ መጥቃዕትን መፀለምታን ምዃኑ ተረዲእና መንእሰይ እዙይ ክሰብ ብሰልፊ ወጊኡ ከውግዞ ይግባእ። እንተዘይኸይኑ እዞም ሰባት እዚኣቶም ፅባሕ ንጎሆ ናይዞም ግፊዐኛታት ሕነ መፍደይን መፈራርሕን ኾይኖም ዳግም መስዋእትነት እንተዝኸፍሉ ዝምበርከኹን ዝዋረዱን እዮም ኢሉ ኣይኣምንን። የግዳስ ታሪኹ ዘይዕቅብን በላዒ ዕዳን ዝኾነ ሓዱሽ ትውልዲ ንዘላለም ዝሓፍረሉን ንደቁ ዝዛረቦን ዘውርሶን ታሪኽ ከይሰእን ታሪካዊ ሓላፍነቱ ክዋፃእን ዕድኡ ዝኸፍልን ክኸውን ይግባእ ክብል ይፈቱ።

6. ሓይልኻ ናይ ምትእኽኻብ መን ቀደመ ጉያ

እቲ ሓዚ ናብ ስልጣን ወፃኡ ዘሎ ሓይሊ ነቲ ን27 ዓመታት ዝተሃነፀ ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ትካላትን ብፍጥነት የፈራርሶም ኣሎ። እዙይ ስልጣን ኣሕሊፉ ክህብ እዩ ማለት ይውህና እዩ። ስለ ዝኮነ ንምግማቱ ብዘፅግም ናይ ባዕሉ ህልውና ንምርግጋዕን ተፃራሪኡ ንምጥፋእን ኩሎም ሕጋዊ ይኹኑ ኢ-ሕጋዊ ተግባራዊ ይገብር ኢሎ። እዙይ እውን ክልላት ክፈራረሳ፣ ፍርሕን ራዕድን እናፈጠረ ገባሪ ሓዳጊ ክትኸውን ዝገበር ኣካይዳ ይኸተል ኣሎ። ናይ ዙይ ምልክት እውን ገሊኦም ህዝብታት ፍፅም ፀረ-ረብሐኦም ዝኮነ ተግባር ደጊፎም ጠጠው ንክብሉ ይገብር ኣሎ። ስለ ዝኮነ ቦቲ ሓደ ገፅ ኣሰላልፋ ከይሕወሰኻን ብዝለዓለ ጥንቃቄን ክፍፀም ቦቲ ኻሊእ ገፅ ከዓ ንሕና ኢና ንረብሓኡን ንቃለሰሉ፣ ህዝቢ ዝጠቐሞን ዝጎድኦን ይፈልጥ እዩ። ፀረ-ረብሐኡ ኣይሰለፍን ዝብል ግን ብኸልተ መንገዲ ዋጋ ዘኸፍል እዩ።

ቦቲ ሓደ ገፅ እቲ ህዝቢ ብመሪሕነት ኢህወዴግ ብምምራፍ ናይ ባሃይበሎ ምስዚ ሓይሊ ክሰለፍን ክደናገርን ዝገብር እንትኸውን ቦቲ ኻሊእ ካዓ ሓዚ ብቀሊል ወፃኢን መስዋእትነትን ክንምክቶ እንኸእል ሓይሊ ክሳብ ናብ ስዕረትን ዘዩድሊ መስዋእትነትን ዋጋ ዘኸፍል እዩ ክኸውን ዝገበር። ስለ ዝኮነ ቦቲ ሓደ ወገን ብጣዕሚ ዝተራቐቐ፣ ስሩዕ ውዳበን ናይ ርክብ ኣግባብን ዘለም ናይ ስለላ ማሓውር ዘርጊሕኻ ግፍዕታትን ሕመቓትን እዚ ሓይሊ ብማሕበራዊ ሚድያታ ኣድላይ እንትኸውን እውን ብሰሩዕ ሚድያ ምቅላዕን ምኹናንን ቦቲ ካሊእ ወገን ካዓ ብግዝያዊ ፍርሕን ትሑት ናይ ቃልሲ ተመኩሮን ዝበታትኖም ዘሎ ሓይልታት ግዜ ከይበላኸና ኣብ ጎኒ ወያኔ ዲሞክራያዊ ስረዓት ጠጠው ክብል ምግባር የድሊ።

እዙይ እውን ሓይሊኻ ብምጥንኻር ሓይሊ ፀላኢ ክዳኸመን ዝገብር ዝተዋሃደን ዝተሓመደን ኣንፈት ተኸቲልካ ምኻድ እዩ። እዙይ ናይ መን ቀደመ ጉያ ቅድድም ኾይኑ እቲ ጉያ እውን ናይ ፓለቲካ ጨወታ ጉያ ሕጊ ዘኸበረ ክኸውን ይግባእ። ብሕሉፍ ታሪኽ ምንባር ኣይካኣልን። ሕሉፍ ታሪኽ ህዝቢ ፍልፍል ተመኩሮን ሓቦን ኒሕን እምበር ባዕሉ ንህዝቢ ኣየገልግልን። ነዙይ ዘድሊ መስዋእትነት ክንከፍልን ናይ ዙይ ስብዓናን ሰብ ተራን መስዋእት ክንከፍል ግዜ ባዕሉ ጠሊቡና ከም ዘሎ ፈሊጥካ ንዙይ ዓርሰኻ ምድላው የድሊ። ሓዚ ብጣዕሚ ምዝንጋዕ ኣሎ። እዙይ እውን ሓይልና ክዳኸምን ክንምንጠልን ካብ ምግባር ሓሊፋ ንሳቶም ኣጀንዳ ፈጠርቲ ኮይኖም ኣብ ዝከፈቱልና መዚቃ እናሳዕሳዕና ብናይ ባዕልቶም ናይ ነፎፓጋንዳ መጥቃዕቲ ተኸለኸልቲ ኾይና ቡዙሕ ዋጋ ክንከፍል ይገብረና ኣሎ።

7. መጠቃለሊ

ህዝቢ ትግራይ ኣብ ታሪኹ ብኹሎም ምዕባለታት ንህዝቢ ኢ/ያ ዘበርከቶ ህያብ ስርዓትን ሂወትን እንተኮነ እውን ኣብ ክንዲ የቐንየልና ትርፉ ፀርፍን ውርደትን ምኳኑ ናይ ኩሉ ግዜ ኣጋጣሚ እዩ። ኹሉ ግዜ ናይ ስልጣኖም ህልውና ስጋኣት ገይሮም ብምውሳድ ክጠሚ፣ ክድንቁርን ሓዳነቱ ክከፋፈልን ዝገብር ግድድ እንትብል እውን ከም ህዝቢ ክበርስ ዝገብር ውፅዓታት እናበፀሐ መጺኡ እዩ። ይኹን እምበር ነዚኦም ብብልሓቱን ሓድነቱን እናመከተ ንባዕሉ ጥራሕ እንተይኮነስ ንኻልኦት መሰል ውፅዓት ህልውና ኣረጋገፀ ናይ መስዋእቱ ዋጋ ከይተፀባፀበ እዛ ሐዚ ዘላ ኢ/ያ ንክትህነፅ ከም ህዝቢ ተሰዊኡን ብዙሓት ክሳራታት ክፈሉን እዩ። 60 ሚሊዮን ንዝነበራ ሃገር 4 ሚሊዮን ኾይኑ በይኑ ልዕሊ 200 ሺሕ ኣካል ኣጉዲሉን ሰዊኡን ትግራይ ማእኸል ውግእን ጥምየትን ኮይና ግን ሽግ ሓርነትን ምዕባለን ዝተወለፀላ ዳግማይ ናይ ኣክሱም ታሪኽ ዳግማይ ብራኸን ምዕባለን ሃገር ክትኸውን ከም ጥዋፍ ዝሓረረ ህዝቢ እዩ።

ንዘመናት ስኒ ዝነኸሰሉ ፅግዕተኛ ሓይልታት ናይ ህወሓት ግዝያዊ ምርጣጥን ደውታን ተጠቐሞም ቀደሙ እውን ኣብ ቀረባ ዝፀንሐ ኣህወዴግ ኮላይ እቶም ትማሊ ፅባሕ ኣብ ህንፀት ሃገር ክትሕግዙ ኢሉ ንሳቶም ክውቅዕዎ ዝነበረ ጥይት ዝተወቀዐሎም ሓይልታት ተምበርኩኹምስ ሎሚ ንህወሓት ከም ድያብሎስ ዝረኣየ ይበሎ ኾይኑ ኣሕሊሮም ሂሮምዎ ኣለው። ሐዚ ንህዝቢ ትግራይ ዳግም ንህልውንኡ ናብ ፊተና ዘእቱ ሓደጋ ኣንፀላልይዎ ኣሎ። እዙይ ግን ብትረት እንተተቃልሲናዮን ከምታ ናይ ቀዳምና ሓደነትና እንተኣጠናኺርናን ሐዚ እውን ኣብ ልዕሊ ፀላኡቱን ናይ ወፃኢ ኣያታተቶምን ናይ ሕፍረት ካባ ኣሺኪሙ ብዓወት መሰስ ከም ዝበል ጥርጥር የብለይን። ኣብዚ እዋን ዘጋጠመና ፊተና ቀሊል እንተዘይኮነ እውን ከምታ ናይ ቀደምና ብህዝብናን ውድብናን ሓድነት ህዝቢ ትግራይ ዳግም ታሪኽ ንኸሰርሕ ዕድል ዝፈጠረ ኣጋጣሚ ኸኸውነ እዩ። መንእሰይ ትግራይ ናይ ባዕልኻ ዳግም ታሪኽ ንኸትሰርሕ ታሓቲትካ ኣለኻ። ህዝቢ ትግራይ ንስኻ እናሃለኻ ንሕፈረትን ውርደትን ከምዘይቃለዕ እውን ባዓል ሙሉእ እምነት እዩ። ወዲ ሓውስ ረመፅ እምበር ከይኸውን ዶ ሓኹሽቲ እዩ ነገሩ። ኣብ ካልኣይ ክፋል የራኸበና!!

ውፊር ተበገሰ ንዳግም ፊተና፣ ካሊእ ዓወትን ታሪኽን!!